

SLR-X – 1

Seat
No.

**M.A. (Mass Communication) (Semester – I) Examination, 2016
(New CBCS Pattern)
Paper – HCT 1.1 : PRINCIPLES OF MASS COMMUNICATION**

Time : 2½ Hours

Total Marks : 70

Instructions : i) *All questions are compulsory.*
ii) *All questions carry equal marks.*

1. Select the correct alternative :

(2 Marks each)

योग्य पर्याय निवडा :

1) Who developed social references model of communication ?
संज्ञापनाचे सामाजिक संदर्भाचे प्रतिमानक कोणी मांडले ?

a) Osgood

b) Gerbner

ओसगुड

गर्बनर

c) New comb

d) Schramm

न्यु कांम्ब

श्रम

2) Lasswelis model is also known as

लासवेलचे प्रतिमान या नावनिही ओळखले जाते

a) Verbal model

b) Non-verbal model

शाब्दिक प्रतिरूप

अ-मौखिक प्रतिरूप

c) Convergence model

d) Mathematical model

एकात्मिक प्रतिरूप

गणिती प्रतिरूप

3) The communication between two persons

दोन व्यक्तीमधील संज्ञापन प्रक्रिया

a) Intra-personal Communication

b) Inter-personal Communication

आत्म संवाद

आंतरव्यक्ती संवाद

c) Group communication

d) Mass communication

समूह संवाद

जन संज्ञापन

P.T.O.

- 4) _____ model is called as helical model.
 _____ यांच्या प्रतिमानाला वेटोळ्याचे प्रतिमान म्हटले जाते.
a) Dances डान्स	b) Gerbner's गर्बनर
c) Schramm's श्रम	d) None of these यापैकी नाही
- 5) The term agenda-setting was coined by
 'मुदद्याची निश्चिती' ही संज्ञा _____ यांनी प्रचलीत केली.
a) Max combs and shaw मैक्स कोम्बज आणि शा	b) Ostman and Hartmann ओस्टमन आणि हार्टमन
c) Miles and Scott माईल्स आणि स्कोट	d) Pierce and Rainoff पीअर्स आणि रैनाफ
- 6) Self communication means
 स्वसंज्ञापन म्हणजे
a) Intra-personal communication आत्म संवाद	b) Inter-personal communication आंतरव्यक्ती संवाद
c) Group communication समूह संवाद	d) Mass communication जन संवाद
- 7) Visual communication takes place with the help of
 _____ च्या मदतीने हक संवाद केला जाऊ शकतो.
a) Hands हातवारे	b) Eyes अंखयाने
c) Pictures चित्र	d) None of these यापैकी नाही

2. Write short notes (**any four**) :

14

टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

a) Types of communication संवादाचे प्रकार
b) Communicator संज्ञापक

- c) Media Education
माद्यम शिक्षण
- d) Communication and culture
संज्ञापन आणि संस्कृती
- e) Communication Barrier
संवादातील अडथळे

3. Write the answer in **250** words (**any two**). **14**

पुढील प्रश्नांची उत्तरे **250** शब्दात लिहा (कोणतेही दोन).

- 1) Explain the formal and informal communication.
औपचारिक आणि अनौपचारिक संवाद स्पष्ट करा.
- 2) Describe what is the Intra-personal communication.
आत्म संवाद म्हणजे काय याचे वर्णन करा.
- 3) Explain the social responsibility theory.
सामाजिक जबाबदारीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

4. Write the answer in **500** words : **14**

पुढील प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दात लिहा :

- 1) State the types of the audiences.
श्रोत्यांचे प्रकार विषद करा.

OR

- 2) Explain the media theory in detail.
माद्यम सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.

5. Write the answer in **500** words : **14**

पुढील प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दात लिहा :

Discuss on the characteristics of mass communication.

जन संज्ञापनाची वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – I) Examination, 2016
(New) (CBCS)
(Paper – SCT 1.1) : ADVERTISING AND PUBLIC RELATIONS**

Time : 2 Hours 30 Minutes

Total Marks : 70

1. Multiple choice questions (2 marks each) :

14

बहुपर्यायी प्रश्न (प्रत्येकी २ गुण) :

i) An advertisement of chemicals is _____ type of advertise.

रसायनाची जाहिरात ही _____ प्रकारची जाहिरात आहे.

- a) Institutional   b) Industrial   c) Educational   d) None of these
संस्थात्मक   औद्योगिक   शैक्षणिक   यापैकी नाही

ii) _____ is known as father of public relations.

_____ यांस जनसंपर्काचा पिता म्हणून ओळखले जाते.

- a) Ivy Lee   b) Bernard Burleson
आयव्ही ली   बर्नार्ड बर्लेसन
c) John W. Hill   d) None of these
जॉन डब्ल्यू हिल   यापैकी नाही

iii) Public Relation Council of India (PRCI) established in

पब्लिक रिलेशन कौन्सिल ऑफ इंडियाची स्थापना _____ साली झाली.

- a) year 1960   b) year 2004   c) year 1958   d) none of these
वर्ष १९६०   वर्ष २००४   वर्ष १९५८   यापैकी नाही

iv) Exhibition is _____ tool of Public relation.

प्रदर्शन हे जनसंपर्काचे _____ प्रकारचे साधन आहे.

- a) special   b) traditional   c) audio visual   d) none of these
विशेष   पारंपारिक   दृकश्राव्य   यापैकी नाही

v) P.I.B. is working for

पी.आय.बी. _____ साठी काम करते.

a) Government of India

भारत सरकार

c) Reliance Industries

रिलायन्स उद्योगसमूह

b) TATA Industries

टाटा उद्योगसमूह

d) None of these

यापैकी नाही

vi) _____ has developed Public Opinion Poll Technique.

_____ यांनी जनमत चाचणीचे तंत्र विकसित केले.

a) Jorge Gallop

जॉर्ज गल्लोप

c) Edward Barnays

एडवर्ड बरनी

b) Walter Lipmann

वॉल्टर लीपमन

d) None of these

यापैकी नाही

vii) ASCI is related to

ए.एस.सी.आय.सी संबंधित

a) Advertisement Agencies

जाहिरात संस्था

c) P.R. Agencies

जनसंपर्क संस्था

b) News Agencies

वृत्तसंस्था

d) None of these

यापैकी नाही

2. Short notes (**any four** out of five).

14

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणतेही पाच पैकी चार).

1) Opinion Poll

जनमत

2) Houe Journal

गृहपत्र

3) Advertisement Agencies

जाहिरात संस्था

4) Social Media

समाज माध्यमे

5) Functions of Advertisement.

जाहिरातीची कार्ये.

3. Write answers (**any two**).

14

उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन).

1) Explain message wise types of advertisement.

संदेशानुसार जाहिरातीचे प्रकार स्पष्ट करा.

2) What is an advertisement ?

जाहिरात म्हणजे काय ?

3) Describe the elements of newspaper advertisement.

वृत्तपत्रातील जाहिरातीचे विविध घटक विशद करा.

4. Descriptive type question.

14

दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही एक).

1) Describe the public relations machinery of Government of Maharashtra.

महाराष्ट्र शासनाची जनसंपर्क यंत्रणा विशद करा.

OR

2) What are the various departments in an advertising agency ? Give details of the responsibilities of each department.

जाहिरात संस्थेमधील विविध विभाग कोणते ? त्या प्रत्येक विभागाच्या जबाबदाऱ्या कोणत्या ?

5 Trace history and development of Public Relations in India.

14

जनसंपर्काचा भारतातील इतिहास आणि विकास याविषयी मागोवा घ्या.

SLR-X – 4

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – I) (New) Examination, 2016
CBCS
Paper – HCT-1.3) – REPORTING AND EDITING**

Time : 2½ Hours

Total Marks : 70

1. Multiple choice questions (2 marks each) :

14

बहुपर्यायी प्रश्न (प्रत्येकी २ गुण)

i) Largest news agency in India is _____

भारतातील सर्वात मोठी वृत्तसंस्था _____ ही आहे.

a) ANI

b) IANS

ए.एन.आय.

आय.ए.एन.एस.

c) PTI

d) None of these

पी.टी.आय.

यापैकी नाही

ii) A science reporter can do justice to any write up by _____

विज्ञान वार्ताहर _____ द्वारे कोणत्याही लिखाणास न्याय देऊ शकतो.

a) Verifying facts

b) Referring glossary of science

तथ्यांची सत्यता पडताळणे

विज्ञान शब्दावलीचा संदर्भ घेणे

c) Logical writing

d) All of these

तर्कशुद्ध लेखन करणे

यापैकी सर्व

iii) _____ do the planning of editorial page.

_____ हे संपादकीय पानाचे नियोजन करतात.

a) Owner

b) Assistant Editor

मालक

सह-संपादक

c) Sub Editor

d) None of these

उप-संपादक

यापैकी नाही

P.T.O.

iv) _____ is the source of information.

_____ हे माहितीचा स्रोत आहे.

a) Internet

इंटरनेट

c) Person

व्यक्ती

b) Report

अहवाल

d) All of these

यापैकी सर्व

v) RTI means _____

आर.टी.आय. म्हणजे _____

a) Right To Interview

राईट टू इंटरव्ह्यू

c) Right To Information

राईट टू इन्फॉर्मेशन

b) Right to Investigation

राईट टू इनवेस्टीगेशन

d) None of these

यापैकी नाही

vi) _____ is the most important department in news paper.

_____ हा वृत्तपत्रातील सर्वात महत्त्वाचा विभाग आहे.

a) Editorial

संपादकीय

c) Both a) and b)

दोन्ही a) आणि b)

b) Event Management

इव्हेंट व्यवस्थापन

d) None of these

यापैकी नाही

vii) PTI founded on _____

पी.टी.आय.ची स्थापना _____ झाली.

a) Year 1955

१९५५ वर्षी

c) Year 1957

१९५७ वर्षी

b) Year 1947

१९४७ वर्षी

d) None of these

यापैकी नाही

2. Short notes (**any four** out of five) :

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणतेही पाचपैकी **चार**) :

1) Editorial Page

संपादकीय पान

2) Use of Dictionary

शब्दकोशाचा वापर

- 3) Style Book
शैली पुस्तिका
- 4) Proof Reader
मुद्रित शोधक
- 5) Investigative Reporting.
अन्वेषणात्मक वार्ताकन.

3. Short answer type questions (**any two** out of three) : **14**
लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही तीनपैकी दोन) :

- 1) What are the responsibilities of an editor ?
संपादकाच्या जबाबदाऱ्या कोणत्या असतात ?
- 2) What do you know about Press Conference ?
पत्रकार परिषदेबद्दल तुम्हाला काय माहित आहे ?
- 3) Write on topic 'Media House'.
'मिडिया हाऊस' या विषयावर लिहा.

4. Descriptive type questions with internal choice (**any one**) : **14**
दीर्घोत्तरी प्रश्न अंतर्गत पर्यायासह (कोणतेही एक) :

- 1) State importance of an advertisement departmental newspaper office.
वृत्तपत्र कार्यालयातील जाहिरात विभागाचे महत्त्व विशद करा.

OR

- 1) What are the types of the feature ?
वृत्तलेखांचे प्रकार कोणते आहेत ?

5. What is news ? What are the components of the news ? **14**
बातमी म्हणजे काय ? बातमीचे घटक कोणते असतात ?

SLR-X – 5

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – I) (New) (CBCS)
Examination, 2016
Paper – HCT 1.2 : PRINT MEDIA**

Time : 2½ Hours

Max.Marks : 70

N.B. : I) **All questions are compulsory.**

II) **All questions carry equal marks.**

1. Choose correct alternative :

(2×7=14)

योग्य पर्यायाची निवड करा :

I) Bhau Mahajan was editor of

भाऊ महाजन हे _____ या वृत्तपत्राचे संपादक होते.

a) Dyanprakash

b) Kal

ज्ञानप्रकाश

काल

c) Prabhakar

d) None of these

प्रभाकर

यापैकी एकही नाही

II) Mahatma Gandhi edited 'Young India' Newspaper since

महात्मा गांधी 'यंग इंडिया' वृत्तपत्राचे _____ पासून संपादक होते.

a) October 1920

b) October 1919

ऑक्टोबर 1920

ऑक्टोबर 1919

c) November 1920

d) None of these

नोव्हेंबर 1920

यापैकी एकही नाही

III) First issue of 'Mooknayak' was published on

'मूकनायक' या वृत्तपत्राचा पहिला अंक _____ रोजी प्रसिद्ध झाला.

a) 31 October 1920

b) 31 October 1919

31 ऑक्टोबर 1920

31 ऑक्टोबर 1919

c) 31 January 1920

d) None of these

31 जानेवारी 1920

यापैकी एकही नाही

P.T.O.

IV) _____ is known as father of Indian journalism.

_____ यांना भारतीय पत्रकारितेचे पितामह म्हणतात.

a) Mahatma Gandhi महात्मा गांधी	b) Balshastri Jambhekar बाळशास्त्री जांभेकर
c) Raja Ram Mohan Roy राजा राम मोहन रॉय	d) None of these यापैकी एकही नाही

V) Dinkarrao Jawalkar was editor of

दिनकरराव जवळकर _____ या वृत्तपत्राचे संपादक होते.

a) Tej तेज	b) Jagruti जागृती
c) Vijayi Maratha विजयी मराठा	d) None of these यापैकी एकही नाही

VI) _____ is not useful for newspaper design.

_____ वृत्तपत्राच्या सजावटीसाठी उपयोगी नाही.

a) White Space रिक्वामी जागा	b) Embargo एम्बार्गो	c) Font टंक	d) All of these यापैकी सर्व

VII) Maulana Azad was editor of newspaper

मौलाना आझाद _____ वृत्तपत्राचे संपादक होते.

a) Al Hilal अल हिलाल	b) Gajafnar गजफनर
c) Inquilab इन्किलाब	d) All of these यापैकी सर्व

2. Write short notes (any four) :

टीप लिहा (कोणत्याही चार) :

- a) Deenmitra.
दीनमित्र.
- b) Nanasaheb Parulekar.
नानासाहेब परुळेकर.

c) Shatpatre.

शतपत्रे.

d) Changes in Platemaking.

प्लेटमेकिंग मधील बदल.

e) Gopal Ganesh Agarkar.

गोपाल गणेश आगरकर.

3. Write answers (**any two**) :

14

उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

a) What is the contribution of James Augustus Hicky to Indian journalism ?

जेम्स ऑगस्टस हिकी यांचे भारतीय वृत्तपत्र क्षेत्रासाठी योगदान काय ?

b) Give details of Raja Ram Mohan Roy and his newspapers.

राजा राम मोहन रॉय आणि त्यांची वृत्तपत्रे यासंदर्भातील तपशील द्या.

c) What were the distinctiveness of 'Darpan' newspaper ?

'दर्पण' या वृत्तपत्राचे वेगळेपण काय आहे ?

4. Give answers in detail (**any one**) :

14

तपशीलासह उत्तरे लिहा (कोणत्याही एक) :

a) 'Mahatma Gandhi was great journalist'. Discuss this statement with details.

'महात्मा गांधी हे श्रेष्ठ पत्रकार होते' या विधानाची तपशीलासह चर्चा करा.

b) How Lokmanya Tilak fought against British rulers using newspapers as a weapon ?

लोकमान्य तिलकांनी इंग्रजांविरुद्ध लढण्यासाठी अस्त्र म्हणून वृत्तपत्राचा कसा वापर केला ?

c) Trace various principles of newspaper layout.

वृत्तपत्र मांडणीची विविध तत्वे विषद करा.

5. Give answers in detail (**any one**) :

14

सविस्तर उत्तर लिहा (कोणतेही एक) :

Describe the contribution of Dr.B.R. Ambedkar as journalist to Indian newspapers ?

भारतीय वृत्तपत्र क्षेत्रासाठी डॉ. बि.आर. आंबेडकर यांचे योगदान तपशीलासह स्पष्ट करा.

SLR-X – 10

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Mass Communication) (Semester – I) Examination, 2016
Paper – V : WRITING AND COMMUNICATION SKILLS AND
CURRENT AFFAIRS (Old CBCS)

लेखन आणि संवाद कौशल्य आणि चालू घडामोडी

Time : 2 Hours 30 Minutes

Total Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternatives :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

i) 'Dandia' is a popular dance of

दांडिया है _____ मधील प्रसिद्ध नृत्य आहे.

- a) Punjab   b) Gujarat   c) Maharashtra   d) None of these
पंजाब   गुजरात   महाराष्ट्र   यापैकी नाही

ii) The ratio of width of our National flag to its length is

आपल्या राष्ट्रध्वजाची रूंदी व लांबी यांचे प्रमाण _____ आहे.

- a) 3 : 5   b) 2 : 3   c) 3 : 4   d) None of these
३ : ५   २ : ३   ३ : ४   यापैकी नाही

iii) The National Song of India was composed by

भारताचे राष्ट्रगीत _____ यांनी रचले आहे.

- a) Bankim Chandra Chatterji   b) Rabindranath Tagore
बंकिम चंद्र चटर्जी   रवींद्रनाथ टागोर
c) Iqbal   d) None of these
इकबाल   यापैकी नाही

iv) The 'Dronacharya Award' is given to

द्रोणाचार्य पुरस्कार _____ यांना देण्यात येतो.

- a) Sportsman   b) Coach   c) Editors   d) None of these
खेळाडू   प्रशिक्षक   संपादक   यापैकी नाही

P.T.O.

v) The leading state in producing paper is

कागदाचे सर्वात जास्त उत्पादन करणारे राज्य _____ हे आहे.

a) Bihar बिहार	b) West Bengal पश्चिम बंगाल	c) Kerala केरळ	d) None of these यापैकी नाही

vi) _____ is not a kharif crop.

_____ हे खरीप पिक नाही.

a) Rice तांदूळ	b) Jute ज्यूट	c) Mustard मोहरी	d) None of these यापैकी नाही

vii) _____ is known as Iron man of India.

_____ यांना भारताचा लोहपुरुष म्हणतात.

a) Jawaharlal Nehru जवाहरलाल नेहरू	b) Subhash Chandra Bose सुभाष चंद्र बोस
c) Sardar Vallabhbhai Patel सरदार वल्लभभाई पटेल	d) None of these यापैकी नाही

viii) Pandit Jasraj is related from _____ field.

पंडित जसराज हे _____ क्षेत्राशी संबंधित आहेत.

a) Music संगीत	b) Dance नृत्य	c) Painting चित्रकला	d) None of these यापैकी नाही

ix) 'CD' means

सी. डी. म्हणजे

a) Copy Data कॉपी डाटा	b) Change Data चेंज डाटा	c) Compact Disk कॉम्पॅक्ट डिस्क	d) None of these यापैकी नाही

x) HDI means

HDI म्हणजे _____ होय.

a) Human Development Index ह्युमन डेव्हलपमेंट इंडेक्स	b) Human Decision Index ह्युमन डिसिजन इंडेक्स
c) Human Difference Index ह्युमन डीफ्रन्स इंडेक्स	d) None of these यापैकी नाही

xi) _____ is a Gramdaiwat of Solapur district.

_____ हे सोलापूर चे ग्रामदैवत आहे.

a) Sidhleshwar सिद्धेश्वर	b) Basweshwar बसवेश्वर	c) Mallikarjun मल्लिकार्जुन	d) None of these यापैकी नाही

xii) _____ became the first black President of South Africa.

दक्षिण आफ्रिकेचे _____ हे पहिले कृष्णवर्णीय राष्ट्रपती होते.

a) George Washington जॉर्ज वॉशिंग्टन	b) Nelson Mandela नेल्सन मंडेला
c) Thomas Roosevelt थोमस रूझवेल्ट	d) None of these यापैकी नाही

xiii) Medha Patkar is associated with the project

मेधा पाटकर ह्या _____ प्रकल्पाशी संबंधित आहेत.

a) Enron एनरॉन	b) Sardar Sarovar सरदार सरोवर
c) Dabhol दाभोळ	d) None of these यापैकी नाही

xiv) IRCTC is a system of

IRCTC हि व्यवस्था _____ शी संबंधित आहे.

a) Railway Reservation रेल्वे आरक्षण	b) Hospital Facility वैद्यकीय सुविधा
c) Voters Registration मतदार नोंदणी	d) None of these यापैकी नाही

2. Write short notes (**any four**) :

12

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

- a) Gramsabha
ग्रामसभा
- b) Public speaking skill
भाषण कौशल्य
- c) Article
लेख
- d) Naxalism
नक्षलवाद
- e) Over confidence
अति आत्मविश्वास

3. Write the answers in **150** words (**any four**) :

16

दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

a) Explain the importance of Communication skills.

संवाद कौशल्याचे महत्व स्पष्ट करा.

b) Write a note on 'Use of References'.

'संदर्भाचा वापर' या विषयावरती टीप लिहा.

c) What is PTI ?

पी. टी. आय. म्हणजे काय ?

d) Discuss the types of Witting.

लेखनाच्या प्रकारांची चर्चा करा.

e) Write on a topic 'Types of Communication'.

'संवादाचे प्रकार' या विषयावरती टीप लिहा.

4. Write answer in **250** words (**any two**) :

14

अडीचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणत्याही दोन)

a) Explain the term 'Listening Ability'.

श्रवण क्षमता हि संकल्पना स्पष्ट करा.

b) Define communication and discuss the communication process.

संवादाची व्याख्या करा आणि संवाद प्रक्रियेवर चर्चा करा.

c) Write on a topic 'Local Current Affairs'.

'स्थानिक चालू घडामोडी' या विषयावरती लिहा.

5. Write answer in **500** words (**any one**) :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक)

a) Write the structure and functions of Zhilha Parishad.

जिल्हा परिषदेची रचना व कार्ये लिहा.

b) Write an essay on the topic 'Smart City Solapur'.

'स्मार्ट सिटी सोलापूर' या विषयावर निबंध लिहा.

SLR-X – 12

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Mass Communication) (Semester – II) Examination, 2016
MEDIA LAW AND ETHICS (Paper – II)
(New) (CBCS)

Time : 2 Hours 30 Minutes

Max. Marks : 70

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternative :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

i) In 1990 _____ Act was passed.

1990 मध्ये _____ कायदा अस्तित्वात आला.

a) Prasar Bharati
प्रसार भारती

b) Vividha Bharati
विविध भारती

c) Television Act
दूरचित्रवाणी कायदा

d) None of these
यापैकी नाही

ii) Idea of preamble was borrowed from constitution of

घटनेच्या प्रास्ताविकाची संकल्पना _____ च्या घटनेवरून घेतली आहे.

a) Australia
ऑस्ट्रेलिया

b) France
फ्रान्स

c) U.S.A.
यू.एस.ए.

d) None of these
यापैकी नाही

iii) First ombudsman in India was appointed by

भारतात वृत्तपालाची नेमणूक सर्व प्रथम _____ यांनी केली.

a) Times of India
टाईम्स ऑफ इंडिया

b) The Hindu
द हिन्दू

c) The Indian Express
द इंडियन एक्सप्रेस

d) None of these
यापैकी नाही

P.T.O.

- iv) The Working Journalist Act came into existence in
श्रमिक पत्रकार कायदा _____ साली अस्तित्वात आला.
a) 1963   b) 1955   c) 1977   d) None of these
    १९६३   १९५५   १९७७   यापैकी नाही
- v) Provision for declaration of emergency given in
आणीबाणी जाहीर करण्याबाबतची तरतुद _____ करण्यात आली.
a) Article 356 (1)   b) Article 352 (1)
    कलम ३५६ (१)   कलम ३५२ (१)
c) Article 399 (1)   d) None of these
    कलम ३९९ (१)   यापैकी नाही
- vi) The word 'socialist' was included in the Indian Constitution by
समाजवादी हा शब्द घटनेच्या प्रास्तविकामध्ये _____ अन्वये समाविष्ट करण्यात आला.
a) 42nd Amendment   b) 44th Amendment
    ४२ वी दुरुस्ती   ४४ वी दुरुस्ती
c) 45th Amendment   d) None of these
    ४५ वी दुरुस्ती   यापैकी नाही
- vii) Indian Copyright Act was came into force on
भारतीय कॉपीराईट कायदा _____ मध्ये अधिनियमित झाला.
a) 21 January 1958   b) 22 January 1958
    २१ जानेवारी १९५८   २२ जानेवारी १९५८
c) 23 January 1958   d) None of these
    २३ जानेवारी १९५८   यापैकी नाही
- viii) There are _____ types of classified documents.
वर्गीकृत कागदपत्रांचे _____ प्रकार आहेत.
a) 6   b) 2   c) 4   d) 8
    ६   २   ४   ८
- ix) Right to Information Act, 2005 is applicable only for
माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ केवळ _____ ला लागू होतो.
a) Public Authority   b) Civic Authority
    सार्वजनिक प्राधिकरण   नागरी प्राधिकरण
c) Private Authority   d) None of these
    खाजगी प्राधिकरण   यापैकी नाही
- x) _____ press commission suggested to establish Press Registrar Office.
वृत्तपत्र प्रबंधक कार्यालय स्थापन करण्याची सूचना _____ वृत्तपत्र आयोगाने केली.
a) First   b) Second   c) Third   d) Fourth
    प्रथम   द्वितीय   तृतीय   चौथे

- xi) Contempt of Court was enacted for the first time in the year
न्यायालयीन अवमान पहिल्यांदा _____ साली पारीत झाला.
a) 1952   b) 1955   c) 1958   d) 2000
    १९५२   १९५५   १९५८   २०००
- xii) Article _____ deals with the law of defamation.
बदनामीच्या कायद्याबाबतच्या तरतुदी घटनेच्या कलम _____ मध्ये नमूद आहेत.
a) Article 499   b) Article 492
    कलम ४९९   कलम ४९२
c) Article 482   d) None of these
    कलम ४८२   यापैकी नाही
- xiii) Test of obscenity was judged by
_____ द्वारे अश्लीलता संदर्भातील कसोटी मोजली जाते.
a) Franklin Test   b) Goldwin Test
    फ्रँक्लीन चाचणी   गोल्डविन चाचणी
c) Hicklin Test   d) None of these
    हिक्लिन चाचणी   यापैकी नाही
- xiv) The New Patent Act is implement from
नवा पेटेंट कायदा _____ पासून आमलात आला आहे.
a) 20 May 2003   b) 20 May 2000
    २० मे २००३   २० मे २०००
c) 20 May 2005   d) None of these
    २० मे २००५   यापैकी नाही

2. Write notes (any four) :

टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) Copyright.
मुद्रणाधिकार.
- 2) Prasar Bharati Act.
प्रसारभारती कायदा.
- 3) Right to Information Act.
माहिती अधिकार कायदा.
- 4) Press Council of India.
भारतीय वृत्तपत्र परिषद.
- 5) Working Journalist Act.
श्रमिक पत्रकार कायदा.

3. Write answer in **150** words (**any four**) : **16**
 दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :
- 1) What are the salient features of Indian Constitution.
भारतीय राजघटनेची ठळक वैशीष्टे कोणती ?
  - 2) Explain the types of documents.
कागदपत्राचे प्रकार स्पष्ट करा.
  - 3) Explain what are the ethics of advertising.
जाहीरातीसाठीची कीतीमूल्ये कोणती स्पष्ट करा.
  - 4) Why Ombudsman is necessary for every media unit ?
माध्यमाच्या प्रत्येक कार्यालयासाठी वृत्तपाल असणे का गरजेचे आहे.
  - 5) What is defamation ?
बदनामी म्हणजे काय ?
4. Write answer in **250** words (**any two**) : **14**
 २५० शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :
- 1) Discuss why Press Council is called as toothless tiger.
वृत्तपत्र मंडळाला दात नसलेला वाघ का म्हटले जाते चर्चा करा.
  - 2) What are the major provisions for Prasar Bharati Act ?
प्रसार भारती कायद्यातील महत्वाचे तरतुदी कोणत्या ?
  - 3) Explain the Patent Act.
पेटंट कायदा स्पष्ट करा.
5. Write answer in **500** words (**any one**) : **14**
 ५०० शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक)
 Discuss the role of First Press Commission.
 पहिल्या वृत्तपत्र आयोगाची भूमिका यावर चर्चा करा.

OR/किंवा

Differentiate between Fundamental Rights and Directive Principles.
 मूलभूत अधिकार आणि मार्गदर्शक तत्वे यातील फरक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – II) Examination, 2016
(Old-CGPA)**

MEDIA MANAGEMENT (Paper – I)

माध्यम व्यवस्थापन

Time : 2½ Hours

Total Marks : 70

- N.B :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

- i) Ownership of different media units to a corporate is known as _____
एखाद्या कार्पोरेटकडे विविध माध्यमांची मालकी असणे यास _____ म्हणतात .
- a) Media monopoly
माध्यम एकधिकारशाही
- b) Cross media ownership
बहुमाध्यम मालकी
- c) Corporate media
कार्पोरेट माध्यमे
- d) None of these
यापैकी नाही
- ii) Full form of STAR is _____
एसटीएआर चे पूर्णरूप आहे _____
- a) Setellite Television Asian Region
सटेलाईट टेलिव्हिजन एशियन रिजन
- b) Satellite Television for American Region
सटेलाइट टेलिव्हिजन फॉर अमेरिकन रिजन
- c) Satellite Television for Asian Role
सटेलाइट टेलिव्हिजन फॉर एशियन रोल
- d) None of these
यापैकी नाही
- iii) ABC measures _____ of Newspaper.
एबीसी _____ चे मोजमाप करते.
- a) Readership
वाचक संख्या
- b) Circulation
अंक विक्री
- c) Revenue
महसूल
- d) None of these
यापैकी नाही

iv) _____ is the private radio centre in Solapur.

_____ हे सोलापूर येथील खाजगी रेडिओ केंद्र आहे.

a) Radio Star रेडिओ स्टार	b) Big FM बीग एफएम
c) Radio Mirchi रेडिओ मिर्ची	d) Solapur Akashwani सोलापूर आकाशवाणी

v) In 1936 _____ came into existence.

१९३६ मध्ये _____ अस्तित्वात आले.

a) All India Radio ऑल इंडिया रेडिओ	b) Akashwani आकाशवाणी
c) Indian Broadcasting Service इंडियन ब्राडकस्टिंग सर्व्हिस	d) None of these यापैकी नाही

vi) _____ first FM started by Star Group.

_____ हे स्टार ग्रूपने पहिले एफ.एम. सुरू केले.

a) Radio city रेडियो सिटी	b) Radio Mirchi रेडियो मिर्ची
c) Radio Sam रेडिओ साम	d) None of these यापैकी नाही

vii) Diode rectifier tube invented by _____

डिओड रेक्टिफायर ट्युबचा शोध _____ यांनी लावला.

a) Sir John Fleming सर जॉन फ्लेमिंग	b) Maxwell मॅक्सवेल
c) Markoni मार्कोनी	d) Edison एडिसन

viii) Ownership pattern of Times of India is _____ type.

टाईम्स ऑफ इंडियाच्या मालकीची पद्धत _____ आहे.

a) Private खाजगी	b) Trusteeship विश्वस्त
c) Public company पब्लीक कंपनी	d) None of these यापैकी नाही

ix) _____ is the latest technology of plate making in Newspapers.
वृत्तपत्रात प्लेट तयार करण्यासाठी सध्या _____ हे अत्याधुनिक तंत्रज्ञान वापरले जाते.

a) CTP सीटीपी	b) KBP केबीपी
c) DTP डीटीपी	d) None of these यापैकी नाही

x) BBC founded in _____
बीबीसी _____ मध्ये स्थापन झाले.

a) 1922 १९२२	b) 1923 १९२३	c) 1924 १९२४	d) 1925 १९२५

xi) _____ is known as the father of modern management.
_____ यांना आधुनिक व्यवस्थापनेचे जनक संबोधले जाते.

a) Henry Fayol हेन्री फेयॉल	b) Henry Fox हेन्री फॉक्स
c) David Fayol डेव्हिड फेयॉल	d) None of these यापैकी नाही

xii) National readership survey was established in _____
_____ नॅशनल रीडरशीप सर्व्हेची स्थापना _____ मध्ये झाली.

a) 1994 १९९४	b) 1974 १९७४	c) 1998 १९९८	d) 1950 १९५०

xiii) Long form of DTH is
डीटीएच चे पूर्णरूप _____ आहे.

a) Direct to Home डायरेक्ट टु होम	b) Direct to House डायरेक्ट टु हाऊस
c) Desktop Home डेस्कटाप होम	d) None of these यापैकी नाही

xiv) _____ invented movable type.
_____ यांनी हलविता येणाऱ्या टंकाचा शोध लावला.

a) Johance Gatenberg जोहान्स गेटनबर्ग	b) James Austin जेम्स ऑस्टीन
c) William Carrey विल्यम कॅरे	d) None of these यापैकी नाही

2. Write short notes (**any four**) :

12

टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

1) ABC

एबीसी

2) FM Radio

एफ. एम. रेडियो

3) DAVP

डीएव्हीपी

4) Media Management

माध्यम व्यवस्थापन

5) INS.

आयएनएस.

3. Write answer in **150** words (**any four**) :

16

दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

i) Management is a social process. Explain.

व्यवस्थापन हे सामाजिक प्रक्रिया आहे. स्पष्ट करा.

ii) Discuss the new trends in FM radio.

एफ.एम. रेडिओतील नवे प्रवाह यावर चर्चा करा.

iii) Describe the objectives of management.

व्यवस्थपनेचे उद्दिष्ट्ये वर्णन करा.

iv) Explain the principles of media management.

माध्यम व्यवस्थापनचे मूलतत्वे स्पष्ट करा.

v) Discuss the innovations in printing machines.

छपाई यंत्रातील विकास यावर चर्चा करा.

4. Write answer in **250** words (**any two**) : **14**

अडीचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

i) Explain the changing role of editorial staff in print media.

मुद्रित माध्यमात संपादकीय कक्षाचे बदलती भूमिका स्पष्ट करा.

ii) Comment on Economics of Electronic Media.

इलेक्ट्रॉनिक माध्यमाचे अर्थकारण यावर भाष्य करा.

iii) Discuss on the importance of management in Radio.

रेडियोमध्ये व्यावस्थापनाचे महत्त्व यावर चर्चा करा.

5. Write answer in **500** words (**any one**) : **14**

५०० शब्दात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) :

i) What are the various departments in newspaper ? Describe the working of each department.

वृत्तपत्रात कोणकोणते विभाग असतात ? त्या प्रत्येक विभागाचे कार्य सांगा.

OR

ii) Explain the ownership pattern of media.

माध्यम मालकीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – II) Examination, 2016
MEDIA LAW AND ETHICS (Paper – II)
(Old – CGPA)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : i) *All questions are compulsory.*
ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternative :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

i) In 1990 _____ Act was passed.

1990 मध्ये _____ कायदा अस्तित्वात आला.

a) Prasar Bharati
प्रसार भारती

b) Vividha Bharati
विविध भारती

c) Television Act
दूरचित्रवाणी कायदा

d) None of these
यापैकी नाही

ii) Idea of preamble was borrowed from constitution of

घटनेच्या प्रास्ताविकाची संकल्पना _____ च्या घटनेवरून घेतली आहे.

a) Australia
ऑस्ट्रेलिया

b) France
फ्रान्स

c) U.S.A.
यू.एस.ए.

d) None of these
यापैकी नाही

iii) First ombudsman in India was appointed by

भारतात वृत्तपालाची नेमणूक सर्व प्रथम _____ यांनी केली.

a) Times of India
टाईम्स ऑफ इंडिया

b) The Hindu
द हिन्दू

c) The Indian Express
द इंडियन एक्सप्रेस

d) None of these
यापैकी नाही

- iv) The Working Journalist Act came into existence in
श्रमिक पत्रकार कायदा _____ साली अस्तित्वात आला.
a) 1963   b) 1955   c) 1977   d) None of these
    १९६३   १९५५   १९७७   यापैकी नाही
- v) Provision for declaration of emergency given in
आणीबाणी जाहीर करण्याबाबतची तरतुद _____ करण्यात आली.
a) Article 356 (1)   b) Article 352 (1)
    कलम ३५६ (१)   कलम ३५२ (१)
c) Article 399 (1)   d) None of these
    कलम ३९९ (१)   यापैकी नाही
- vi) The word 'socialist' was included in the Indian Constitution by
समाजवादी हा शब्द घटनेच्या प्रास्तविकामध्ये _____ अन्वये समाविष्ट करण्यात आला.
a) 42nd Amendment   b) 44th Amendment
    ४२ वी दुरुस्ती   ४४ वी दुरुस्ती
c) 45th Amendment   d) None of these
    ४५ वी दुरुस्ती   यापैकी नाही
- vii) Indian Copyright Act was came into force on
भारतीय कॉपीराईट कायदा _____ मध्ये अधिनियमित झाला.
a) 21 January 1958   b) 22 January 1958
    २१ जानेवारी १९५८   २२ जानेवारी १९५८
c) 23 January 1958   d) None of these
    २३ जानेवारी १९५८   यापैकी नाही
- viii) There are _____ types of classified documents.
वर्गीकृत कागदपत्रांचे _____ प्रकार आहेत.
a) 6   b) 2   c) 4   d) 8
    ६   २   ४   ८
- ix) Right to Information Act, 2005 is applicable only for
माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ केवळ _____ ला लागू होतो.
a) Public Authority   b) Civic Authority
    सार्वजनिक प्राधिकरण   नागरी प्राधिकरण
c) Private Authority   d) None of these
    खाजगी प्राधिकरण   यापैकी नाही
- x) _____ press commission suggested to establish Press Registrar Office.
वृत्तपत्र प्रबंधक कार्यालय स्थापन करण्याची सूचना _____ वृत्तपत्र आयोगाने केली.
a) First   b) Second   c) Third   d) Fourth
    प्रथम   द्वितीय   तृतीय   चौथे

- xi) Contempt of Court was enacted for the first time in the year
न्यायालयीन अवमान पहिल्यांदा _____ साली पारीत झाला.
a) 1952   b) 1955   c) 1958   d) 2000
    १९५२   १९५५   १९५८   २०००
- xii) Article _____ deals with the law of defamation.
बदनामीच्या कायद्याबाबतच्या तरतुदी घटनेच्या कलम _____ मध्ये नमूद आहेत.
a) Article 499   b) Article 492
    कलम ४९९   कलम ४९२
c) Article 482   d) None of these
    कलम ४८२   यापैकी नाही
- xiii) Test of obscenity was judged by
_____ द्वारे अश्लीलता संदर्भातील कसोटी मोजली जाते.
a) Franklin Test   b) Goldwin Test
    फ्रँक्लीन चाचणी   गोल्डविन चाचणी
c) Hicklin Test   d) None of these
    हिक्लिन चाचणी   यापैकी नाही
- xiv) The New Patent Act is implement from
नवा पेटेंट कायदा _____ पासून आमलात आला आहे.
a) 20 May 2003   b) 20 May 2000
    २० मे २००३   २० मे २०००
c) 20 May 2005   d) None of these
    २० मे २००५   यापैकी नाही

2. Write notes (any four) :

टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) Copyright.
मुद्रणाधिकार.
- 2) Prasar Bharati Act.
प्रसारभारती कायदा.
- 3) Right to Information Act.
माहिती अधिकार कायदा.
- 4) Press Council of India.
भारतीय वृत्तपत्र परिषद.
- 5) Working Journalist Act.
श्रमिक पत्रकार कायदा.

3. Write answer in **150** words (**any four**) : **16**
 दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :
- 1) What are the salient features of Indian Constitution.
भारतीय राजघटनेची ठळक वैशीष्टे कोणती ?
  - 2) Explain the types of documents.
कागदपत्राचे प्रकार स्पष्ट करा.
  - 3) Explain what are the ethics of advertising.
जाहीरातीसाठीची कीतीमूल्ये कोणती स्पष्ट करा.
  - 4) Why Ombudsman is necessary for every media unit ?
माध्यमाच्या प्रत्येक कार्यालयासाठी वृत्तपाल असणे का गरजेचे आहे.
  - 5) What is defamation ?
बदनामी म्हणजे काय ?
4. Write answer in **250** words (**any two**) : **14**
 २५० शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :
- 1) Discuss why Press Council is called as toothless tiger.
वृत्तपत्र मंडळाला दात नसलेला वाघ का म्हटले जाते चर्चा करा.
  - 2) What are the major provisions for Prasar Bharati Act ?
प्रसार भारती कायद्यातील महत्वाचे तरतुदी कोणत्या ?
  - 3) Explain the Patent Act.
पेटंट कायदा स्पष्ट करा.
5. Write answer in **500** words (**any one**) : **14**
 ५०० शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक)
 Discuss the role of First Press Commission.
 पहिल्या वृत्तपत्र आयोगाची भूमिका यावर चर्चा करा.

OR/किंवा

Differentiate between Fundamental Rights and Directive Principles.
 मूलभूत अधिकार आणि मार्गदर्शक तत्वे यातील फरक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – II) (Old-CGPA)
Examination, 2016
Paper – IV : NEW MEDIA APPLICATIONS**

Time : 2½ Hours

Total Marks : 70

N. B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternative :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

i) ROM stands for _____
रॉम म्हणजे _____

a) Random Operating Memory रॅण्डम ऑपरेटिंग मेमरी	b) Read Only Memory रीड ओनली मेमरी
c) Read Operation Memory रीड ऑपरेशन मेमरी	d) None of these यापैकी नाही

ii) Multimedia includes _____
मल्टिमिडीया मध्ये _____ चा अंतर्भाव असतो.

a) Video चलनचित्र	b) Audio ध्वनी	c) Picture छाया चित्र	d) All of these यापैकी सर्व

iii) _____ is a portable computer.
_____ हा पोर्टेबल संगणक आहे.

a) Super computer सुपर संगणक	b) PDA पी.डी.ए.
c) Main frame मेन फ्रेम	d) None of these यापैकी नाही

iv) _____ is a internet language.
_____ इंटरनेटची भाषा आहे.

a) JAVA जावा	b) ISAC आयझ्याक	c) Zender झेंडर	d) None of these यापैकी नाही

- v) .com website is a _____ website.
.com वेबसाईट ही _____ वेबसाईट असते.
- a) Company   b) Complex   c) Commercial   d) All of these
संस्थात्मक   गुंतागुंतीची   व्यावसायिक   यापैकी सर्व
- vi) What is E-mail ?
इ-मेल म्हणजे काय ?
- a) Internet Mailing   b) Electronic Mailing
इंटरनेट मेलींग   इलेक्ट्रॉनिक मेलींग
- c) Engineering Mailing   d) None of these
इंजिनिअरींग मेलींग   यापैकी नाही
- vii) _____ is a search engine.
_____ हे सर्च इंजिन आहे.
- a) Google   b) Yahoo   c) Alta Vista   d) All of these
गुगल   याहु   अल्टा व्हिस्टा   यापैकी सर्व
- viii) _____ is a storage device.
_____ हे साठवणुकिचे साधने आहे.
- a) CPU   b) Hard Disk   c) Monitor   d) None of these
सी.पी.यु.   हार्ड डिस्क   मॉनिटर   यापैकी नाही
- ix) ISP stands for _____
आय.एस.पी. म्हणजे _____
- a) Internet Service Provider   b) Internet Service Plan
इंटरनेट सर्व्हिस प्रोव्हायडर   इंटरनेट सर्व्हिस प्लॅन
- c) Integral Service Plan   d) None of these
इंटेग्रल सर्व्हिस प्लॅन   यापैकी नाही
- x) Windows Vista is an example of _____
व्हिंडोस व्हिस्टा हे _____ चे उदाहरण आहे.
- a) Application software   b) Operating System
उपयोजन सॉफ्टवेअर   संचालन प्रणाली
- c) Basic Tool   d) None of these
पायाभूत साधन   यापैकी नाही

xi) _____ is a use of internet.

_____ साठी इंटरनेटचा वापर करतात.

- a) Shopping   b) Banking   c) Chatting   d) All of these
खरेदी   बँकेचे व्यवहार   गप्पा मारव्या साठी   यापैकी सर्व

xii) Netscape navigator is a type of _____

नेटस्कॅप नॅव्हिगेटर हे _____ प्रकार आहे.

- a) Browser   b) URL   c) E-mail   d) None of these
ब्राऊझर   यु.आर.एल.   ई-मेल   यापैकी नाही

xiii) Unwanted mails are called as _____

नको असलेल्या मेल ला _____ असे म्हणतात.

- a) Trash   b) Junk   c) Spam   d) None of these
ट्रॅश   जंक   स्पॅम   यापैकी नाही

xiv) MOJO means _____

मोजो म्हणजे _____

- a) Mobile Journalist   b) Mobile Journals
मोबाईल जर्नालिस्ट   मोबाईल जर्नल्स
c) Mobile job   d) None of these
मोबाईल जॉब   यापैकी नाही

2. Write short notes (any four) :

संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- a) Computer memory
संगणकाची स्मृती
- b) Mobile journalism
मोबाईल पत्रकारिता
- c) Pager
पेजर
- d) Mark Zuckerberg
मार्क झुकेरबर्ग
- e) Video conference.
व्हिडीओ कॉन्फरेन्स.

3. Write answers in **150 words (any four)** :

16

दीडशे शब्दात उत्तर लिहा (कोणतेही चार) :

a) Write about e-mail.

ई-मेल विषयी लिहा.

b) What is 'MAN' Interms of Internet ?

इंटरनेटच्या परिभाषेत 'मॅन' म्हणजे काय ?

c) Write note on 'Internet Marketing'.

'इंटरनेट वरील विपणन' या विषयी लिहा.

d) Write about 'Online Banking'.

'ऑनलाईन बँकिंग' विषयी लिहा.

e) What is 'm-commerce' ?

'एम-कॉमर्स' म्हणजे काय ते सांगा ?

4. Write answer in **250 words (any two)** :

14

अडीचशे शब्दात उत्तर लिहा (कोणतेही दोन) :

a) Explain the concept of online news paper.

ऑनलाईन वृत्तपत्राची संकल्पना स्पष्ट करा.

b) What are the types of internet connection ?

इंटरनेट जोडणीचे प्रकार कोणते आहेत ?

c) Give description about the term 'Communication Technology'.

'संवाद तंत्रज्ञान' या संकल्पनेचे वर्णन करा.

5. Write answer in **500 words (any one)** :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

a) Write an essay on 'Reach and Access of Internet in India'.

'भारतीय इंटरनेटची पोहच आणि वापर' या विषयावर निबंध लिहा.

b) What are the key factors of web page development ? Give an example.

वेबपेज निर्मितीतील प्रमुख घटक कोणते आहेत ? उदाहरण घ्या.

SLR-X – 20

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – II) Examination, 2016
(Old – CGPA)
Paper – V : INTERNATIONAL COMMUNICATION**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : I) *All questions are compulsory.*
II) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternative :

14

1) NANAP was established in year

नानपची स्थापना _____ या वर्षी करण्यात आली.

- a) Year 1974   b) Year 1978   c) Year 2000   d) None of these
1974 साली   1978 साली   2000 साली   यापैकी एकही नाही

2) _____ news agency was committed to communist ideology.

_____ ही वृत्तसंस्था साम्यवादी विचारसरणीशी जोडलेली होती.

- a) Havas   b) Wolff   c) TASS   d) None of these
हवास   वुल्फ   तास   यापैकी एकही नाही

3) Reuter News Agency was formed in _____

रॉयटर ही वृत्तसंस्था _____ या वर्षी स्थापन झाली.

- a) Year 1951   b) Year 1860   c) Year 1845   d) None of these
1951 साली   1860 साली   1845 साली   यापैकी एकही नाही

4) _____ News Agency is established in USA.

_____ ही वृत्तसंस्था अमेरिकेत स्थापन झाली.

- a) TASS   b) Havas   c) AP   d) None of these
तास   हवास   ए.पी.   यापैकी एकही नाही

P.T.O.

5) News cartel was dissolved in

न्यूज कार्टेलचे विसर्जन _____ साली झाले.

- a) Year 1904   b) Year 1934   c) Year 1924   d) None of these
1904 साली   1934 साली   1924 साली   यापैकी एकही नाही

6) TASS is now merged in

तास ही वृत्तसंस्था आता _____ वृत्तसंस्थेत विलिन करण्यात आली आहे.

- a) ITAR   b) Havas   c) AP   d) None of these
ऐ.टी.ए.आर.   हवास   ए.पी.   यापैकी एकही नाही

7) Headquarter of AFP is situated at _____

ए.एफ.पी.या वृत्तसंस्थेचे मुख्यालय _____ येथे आहे.

- a) Paris   b) Berlin   c) London   d) None of these
पॅरीस   बर्लिन   लंडन   यापैकी एकही नाही

8) UNO declared _____ as World Press Freedom Day.

संयुक्त राष्ट्र संघाने _____ हा दिवस जागतिक वृत्तपत्र स्वातंत्र्य दिवस घोषित केला आहे.

- a) 3rd May   b) 16th November
3 मे   16 नोव्हेंबर
c) 1st December   d) None of these
1 डिसेंबर   यापैकी एकही नाही

9) Headquarter of UNESCO is situated at _____

युनेस्कोचे मुख्यालय _____ येथे आहे.

- a) Darmstadt, Germany   b) New York, USA
डर्मस्टॅट, जर्मनी   न्यूयॉर्क, अमेरिका
c) Paris, France   d) None of these
पॅरीस, फ्रान्स   यापैकी एकही नाही

10) Cyrus Cylinder is now shifted in _____ museum.

सायरस सिलेंडर आता _____ येथे हलविण्यात आला आहे.

- a) London, UK   b) New York, USA
लंडन, इंग्लंड   न्यूयॉर्क, अमेरिका
c) Paris, France   d) None of these
पॅरीस, फ्रान्स   यापैकी एकही नाही

- d) Satellite Communication
उपग्रह संज्ञापन
- e) Information Super Highways.
महितीचे महामार्ग.

3. Write answers (**any four**) :

16

उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- a) What is 'Magna Carta' ?
'मॅग्ना कार्टा' म्हणजे काय ?
- b) What were the reasons behind the fall down of TASS News Agency ?
तास वृत्तसंस्था नामशेष होण्यामागची कारणे कोणती होती ?
- c) Describe UNESCO's efforts for removal of imbalanced news flow.
बातम्यांचा असमतोल दूर करण्यासाठी युनेस्कोने कोणते प्रयत्न केले ?
- d) What were the objectives of NAM News Pool ?
आलिप्त राष्ट्रांच्या न्यूज पूलची उद्दिष्ट्ये काय होती ?
- e) Explain the meaning of 'Cold War'.
शीतयुद्ध ही संकल्पना विशद करा.

4. Give answers in detail (**any two**) :

14

तपशीलासह उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

- a) Write a note on WAN-INFRA.
वॅन-इन्फ्रा यासंदर्भात टिपण लिहा.
- b) What are the effects of globalization on media system ?
माध्यम व्यवस्थेवर जागतिकीकरणाचे कोणते परिणाम झाले ?
- c) Explain the concept 'Media imperialism'.
माध्यम साम्राज्यवाद ही संकल्पना स्पष्ट करा.

5. Give answers in **500** words (**any one**) :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

- a) Trace rise and development of International News Agencies.
आंतरराष्ट्रीय वृत्त वाहिन्यांचा उदय आणि विकास याचा आढावा घ्या.
- b) Discuss UNO's Human Rights Declaration.
संयुक्त राष्ट्र संघाच्या मानवी हक्कांच्या जाहीरनाम्याबाबत चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Mass Communication) (Semester – III) Examination, 2016
Paper – I : COMMUNICATION RESEARCH (New – CBCS)

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

1) Observation is _____ type tool of research.

निरीक्षण हे _____ प्रकारचे संशोधन साधन आहे.

a) Qualitative

गुणात्मक

b) Quantitative

संख्यात्मक

c) Both qualitative and quantitative

गुणात्मक व संख्यात्मक दोन्ही

d) None of these

यापैकी नाही

2) A _____ is as name implies is a smaller representation of large whole.

_____ म्हणजे नावात नमूद केल्याप्रमाणे समग्रचा लहानसा प्रतिनिधी होय.

a) Sample

नमुना

b) Data

तथ्य

c) Interview

मुलाखत

d) None of these

यापैकी नाही

- 3) Salary is _____ type of variable.
वेतन हे _____ प्रकारचे चल आहे.
- a) Dependent
परायत्त चल
  - b) Independent
स्वायत्त चल
  - c) Correlational
सहानुवर्ती
  - d) None of these
यापैकी नाही
- 4) First step in research design is _____
संशोधन आराखड्यातील पहिली पायरी _____ असते.
- a) Review of literature
संदर्भित साहित्याचा आढावा
  - b) Selection of topic
संशोधन विषयाची निवड
  - c) Survey
सर्वेक्षण
  - d) None of these
यापैकी नाही
- 5) _____ is a part of advertising research.
_____ हा जाहीरात संशोधनाचा भाग आहे.
- a) Data Analysis
तथ्य विश्लेषण
  - b) Post test
उत्तर चाचणी
  - c) Content analysis
आशय विश्लेषण
  - d) None of these
यापैकी नाही

6) When a research is conducted on the basis of historical data then it is called _____ research.

जेव्हा संशोधन ऐतिहासिक तथ्यांच्या आधारे केले जाते त्या संशोधनास _____ म्हणतात.

a) Historical

ऐतिहासिक

b) Diagnostic

स्वतंत्र गट

c) Experimental

प्रयोगात्मक

d) None of these

यापैकी नाही

7) According to _____ theory people remain silent due to fear.

लोक भीतीपोटी गप्प राहतात हे _____ सिद्धांतात नमूद केले आहे.

a) Pointed Needle Theory

टोकदार सुईचा सिद्धांत

b) Cultivation Theory

मशागतीचा सिद्धांत

c) Spiral of Silence Theory

मौनाचे वर्तुळ सिद्धांत

d) All of these

यापैकी सर्व

8) Pre poll is _____ type of research.

मतदान पूर्व चाचणी हे _____ प्रकारचे संशोधन आहे.

a) Survey

सर्वेक्षण

b) Observation

निरीक्षण

c) Field study

क्षेत्र अभ्यास

d) None of these

यापैकी नाही

9) In _____ sampling investigator chooses people who are readily and easily available.

_____ नमुना निवडीमध्ये अन्वेषक ताबडतोब आणि सहज उपलब्ध असणाऱ्या लोकांना निवडतो.

a) Probability sampling

संभाव्यता नमुना निवड

b) Non-probability sampling

असंभाव्यता नमुना निवड

c) Convenient sampling

सोयीस्कर नमुना निवड

d) None of these

यापैकी नाही

10) When researcher uses already invented equipment and made changes in it as per his need then it is called _____

जेव्हा संशोधक आधीच संशोधित केलेले उपकरण उपयोगात आणतो व त्यात गरजेनुसार बदल करतो, अशा संशोधनास _____ म्हणतात.

a) Applied Research

उपयोजित संशोधन

b) Pure Research

शुद्ध संशोधन

c) Experimental Research

प्रयोगात्मक संशोधन

d) None of these

यापैकी नाही

11) Image audit is a part of _____ research.

प्रतिमा परीक्षण हा _____ संशोधनाचा भाग असतो.

a) Advertising

जाहिरात

b) Public relations

जनसंपर्क

c) Television

चित्रवाणी

d) None of these

यापैकी नाही

12) When researcher uses the data, which is collected by himself is _____

जेव्हा संशोधक स्वतः जमविलेल्या तथ्यांचा उपयोग करतो त्यास _____ म्हणतात.

a) Primary data

प्राथमिक तथ्ये

b) Secondary data

दुय्यम तथ्ये

c) Historical data

ऐतिहासिक तथ्ये

d) None of these

यापैकी नाही

13) When researcher aims to receive data from large area then he uses _____

जेव्हा संशोधकास मोठ्या क्षेत्रातून तथ्ये संकलित करावयाची असतात तेव्हा तो _____ पद्धती वापरतो.

a) Case Study Research

व्यष्टी अध्ययन संशोधन

b) Survey Research

सर्वेक्षण संशोधन

c) Experimental Research

प्रयोगात्मक संशोधन

d) None of these

यापैकी नाही

14) _____ is useful for getting detailed information of a person.

एखाद्या व्यक्तीसंदर्भात तपशीलवार माहिती मिळविण्यासाठी _____ उपयुक्त आहे.

a) Data collection

तथ्य संकलन

b) Quota sampling

कोटा नमुना निवड

c) Interview

मुलाखत

d) None of these

यापैकी नाही

2. Write notes (**any four**) :

12

टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- a) Qualities of a good researcher
चांगल्या संशोधकाचे गुण
- b) Review of contextual literature
संदर्भित साहित्याचा आढावा
- c) Readership survey
वाचक सर्वेक्षण
- d) Kheda Project
खेडा प्रकल्प
- e) Audience Research Unit.
श्रोता संशोधन विभाग.

3. Write answers (**any four**) :

16

उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- a) What are advantages of objectives ?
उद्दिष्ट निश्चितीमुळे कोणते लाभ होतात ?
- b) Differentiate between primary and secondary data.
प्राथमिक तथ्ये व दुय्यम तथ्ये यातील फरक स्पष्ट करा.
- c) What is questionnaire ?
प्रश्नावली म्हणजे काय ?
- d) Discuss benefits of sampling.
नमुना निवडीची उपयुक्तता काय ?
- e) What is data analysis ?
तथ्य विश्लेषण म्हणजे काय ?

4. Give answers in detail (**any two**) :

14

तपशीलासह उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

a) What are the types of pretest in advertising research ?

जाहिरात संशोधनात पूर्वचाचणीचे प्रकार कोणते ?

b) What are the different types of interview ?

मुलाखतीचे विविध प्रकार कोणते ?

c) Explain the process of survey.

सर्वेक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

5. Give answers in **500** words (**any one**) :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

a) Describe media effect theories.

माध्यम प्रभाव सिद्धांत विशद करा.

OR

b) Describe the different types of sampling.

नमुना निवडीचे विविध प्रकार विशद करा.

Seat
No.

**M.A. (Mass Communication) (Semester – III) Examination, 2016
FILM STUDIES (Paper – II) (New – CBCS)**

Time : 2½ Hours

Total Marks : 70

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Select correct alternative :

14

योग्य पर्याय निवडा :

1) The first documentary produced in India

- a) 1901   b) 1895   c) 1896   d) 1905

भारतातील पहिला माहितीपट _____ मध्ये निर्माण झाला.

- a) १९०१   b) १८९५   c) १८९६   d) १९०५

2) Raja Harishchandra released in

- a) 1912   b) 1913   c) 1914   d) 1911

राजा हरिश्चंद्र _____ मध्ये प्रदर्शित झाला.

- a) १९१२   b) १९१३   c) १९१४   d) १९११

3) _____ is the Director of Sinhasan.

- a) Kumar Sahani   b) Rajdutt   c) Jabbar Patel   d) None of these

‘सिंहासन’ चे दिग्दर्शक _____ हे आहेत.

- a) कुमार साहनी   b) राजदत्त   c) जब्बार पटेल   d) यापैकी नाही

4) Who played the role Ganpat Belvelkar in film ‘Natsamrat’ ?

- a) Atul Kulkarni   b) Nana Patekar
c) Vikram Gokhale   d) None of these

‘नटसाम्राट’ मध्ये गणपत बेलवेलकरांची भूमिका कोणी केली आहे ?

- a) अतुल कुलकर्णी   b) नाना पाटेकर   c) विक्रम गोखले   d) यापैकी नाही

5) The Indian Cinematograph Act was passed in the year

- a) 1918   b) 1921   c) 1930   d) 1909

इंडियन सिनेमाटोग्राफ अॅक्ट _____ मध्ये झाला.

- a) १९१८   b) १९२१   c) १९३०   d) १९०९

6) The NFAI was set up in

- a) 1957   b) 1960   c) 1964   d) 1989

‘एन एफ आय ए’ ची स्थापना _____ मध्ये झाली.

- a) १९५७   b) १९६०   c) १९६४   d) १९८९

7) _____ is the father of Indian film.

- a) Dadasaheb Torane   b) Savedada
c) Dadasaheb Phalke   d) None of these

_____ हे भारतीय चित्रपटाचे जनक आहेत.

- a) दादासाहेब तोरणे   b) सावेदादा
c) दादासाहेब फाळके   d) यापैकी नाही

8) _____ is the First Hindi Talkies Film.

- a) Aadami   b) Alam Ara   c) Padosi   d) None of these

_____ हा पहिला हिंदी बोलपट आहे.

- a) आदमी   b) आलम आरा   c) पडोसी   d) यापैकी नाही

9) N.F.D.C. was formed in

- a) 1975   b) 1974   c) 1978   d) 1976

‘एन एफ डी सी’ ची स्थापना _____ मध्ये झाली.

- a) १९७५   b) १९७४   c) १९७८   d) १९७६

10) The first film show in Paris held on

- a) 28th Dec. 1895   b) 28th Nov. 1895
c) 25th Dec. 1895   d) None of these

पॅरिसमध्ये सिनेमाचा पहिला ‘शो’ _____ रोजी झाला.

- a) २८ डिसेंबर १८९५   b) २८ नोव्हेंबर १८९५
c) २५ डिसेंबर १८९५   d) यापैकी नाही

- 11) The movie _____ did not have a single song.
a) Valu   b) Naujawan   c) Bahurupi   d) All of these
_____ या चित्रपटात एकही गाणे नाही.
a) वळू   b) नौजवान   c) बहुरूपी   d) वरील सर्व
- 12) The headquarter of CBFC is situated in
a) Delhi   b) Pune   c) Mumbai   d) Kolkata
सेन्सर बोर्डाचे मुख्यालय _____ येथे आहे.
a) दिल्ली   b) पुणे   c) मुंबई   d) कोलकाता
- 13) FTII established in
a) 1960   b) 1978   c) 1961   d) 1964
'एफ टी आय आय' ची स्थापना _____ मध्ये झाली.
a) १९६०   b) १९७८   c) १९६१   d) १९६४
- 14) Farah Khan is
a) Art Director   b) Music Director
c) Choreographer   d) None of these
फराह खान _____ आहेत.
a) कला दिग्दर्शक   b) संगीत दिग्दर्शक   c) नृत्यदिग्दर्शक   d) यापैकी नाही

2. Write short notes (any three) :

12

टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) :

- 1) Film Journalism.
चित्रपट पत्रकारिता.
- 2) Film Society.
चित्रपट सोसायटी.
- 3) Movements of Camera.
कॅमेऱ्याच्या हालचाली.
- 4) International Film Festival.
आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव.
- 5) Natsamrat.
नटसम्राट.

3. Write the answers in **150 words (any four)** : **16**

पुढील प्रश्नांची उत्तरे १५० शब्दात लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) State the difference between feature film and documentary.
चित्रपट आणि माहितीपट यातील फरक स्पष्ट करा.
- 2) State the importants of the Censor Board.
सेन्सर बोर्डाचे महत्त्व सांगा.
- 3) State the features of animation films.
कार्टून चित्रपटांची वैशिष्ट्ये कोणती ते सांगा.
- 4) What is the role of NFDC in film industry ?
चित्रपट उद्योग क्षेत्रात एन. एफ. डी. सी. ची भूमिका काय ते नमूद करा.
- 5) How many types of sounds used in films ? State its importance.
चित्रपटात वापरले जाणारे विविध ध्वनी किती आहेत ते सांगून त्यांचे महत्त्व विशद करा.

4. Write the answers in **250 words (any two)** : **14**

पुढील प्रश्नांची उत्तरे २५० शब्दात लिहा (कोणतेही दोन) :

- 1) Discuss contribution of Dadasaheb Phalke in development of Indian Film Industry.
भारतीय चित्रपट उद्योगाच्या विकासातील दादासाहेब फाळके यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- 2) Explain the role of Director and Cinematographer in film making.
चित्रपट निर्मितीमधील दिग्दर्शक आणि छायालेखकाची भूमिका विशद करा.
- 3) Discuss about 'image of women' in film.
चित्रपटातील 'स्त्रियांची प्रतिमा' याबाबत चर्चा करा.

5. Write answer in **500 words**. **14**

पुढील प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा.

Describe the film distribution, import and export of the film.

चित्रपटाचे वितरण, आयात आणि निर्यात याबाबत सविस्तर लिहा.

OR/किंवा

Discuss characteristics of Oscar nominated Marathi film 'Court'.

ऑस्कर नामांकित 'कोर्ट' या मराठी चित्रपटाच्या वैशिष्ट्यांबाबत चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – III) (New-CBCS)
Examination, 2016
Paper – III : Development Communication**

Time : 2 1/2 Hours

Total Marks : 70

1. Choose correct alternative.

14

योग्य पर्यायाची निवडा करा :

- i) _____ media is interactive media used in development communication.
विकास संज्ञापनमध्ये _____ हे माध्यम प्रतिक्रियात्मक माध्यम म्हणून वापरतात.
- a) Internet   b) Mobile Phone   c) Radio   d) All of these
इंटरनेट   मोबाईल फोन   रेडिओ   यापैकी सर्व
- ii) The name of first communication satellite was _____
पहिल्या संज्ञापन सटेलाईट चे नाव _____ हे होते.
- a) Blue bird   b) Early bird   c) New Galaxy   d) None of these
ब्लू बर्ड   अर्ली बर्ड   न्यू ग्यलक्सी   यापैकी नाही
- iii) _____ is called as fourth estate of democracy.
लोकशाहीचा चौथा आधारस्तंभ _____ हे आहे.
- a) Print Media   b) Electronic Media
छापील माध्यम   इलेक्ट्रॉनिक माध्यम
- c) Visual Media   d) All of these
द्रक माध्यम   यापैकी सर्व
- iv) _____ is a job of development reporter.
विकास पत्रकाराचे _____ हे कार्य आहे.
- a) Creating awareness   b) Creating atmosphere
जनजागृती निर्माण करणे   वातावरण निर्माण करणे
- c) Informing to benefiteres   d) All of these
लाभार्थ्यांना माहिती देणे   यापैकी सर्व

- v) _____ media is ideal for creating awareness among the rural people.
ग्रामीण लोकांमध्ये जनजागृती निर्माण करण्यासाठी _____ हे आदर्श माध्यम आहे.
- a) News Paper   b) Radio   c) Leaflets   d) None of these
वृत्तपत्र   रेडीओ   हस्तपत्रक   यापैकी नाही
- vi) _____ is a full form of CATV.
_____ हे CATV पूर्ण रूप आहे.
- a) Community Action Television   b) Community Antenna Television
कम्युनिटी अॅक्शन टेलिव्हिजन   कम्युनिटी अँटेना टेलिव्हिजन
- c) Community Analysis Television   d) None of these
कम्युनिटी अॅनालिसिस टेलिव्हिजन   यापैकी नाही
- vii) The watchdog of democracy is _____
_____ हे लोकशाहीचे वॉचडॉग आहेत.
- a) Press   b) Cinema   c) Audiences   d) None of these
प्रेस   चित्रपट   प्रेक्षक   यापैकी नाही
- viii) The difference between the number of people coming into the area and those going out of that area is _____
एखाद्या क्षेत्रात येणारे लोक आणि त्या क्षेत्रातून बाहेर जाणारे लोक यांच्यातील फरक म्हणजे _____ होय.
- a) Natural Migration   b) Net Migration
नैसर्गिक स्थलांतर   निव्वळ स्थलांतर
- c) Gross Migration   d) None of these
एकूण स्थलांतर   यापैकी नाही
- ix) _____ is the head of Grampanchayat.
ग्रामपंचायतीचे _____ हे प्रमुख असतात.
- a) Block Development Officer   b) Sarpanch
गट विकास अधिकारी   सरपंच
- c) Gramsevek   d) None of these
ग्रामसेवक   यापैकी नाही
- x) The reason for low levels of literacy among the rural women is _____
ग्रामीण महिलांमध्ये साक्षरतेचे प्रमाण कमी असण्याचे _____ हे कारण आहे.
- a) Lack of communication tool   b) Social Taboos
संवादाच्या साधनांचा अभाव   सामाजिक मनाई
- c) Shortage of schools   d) None of these
शाळांची कमतरता   यापैकी नाही

xi) According to 'Shelton Gunasatni' development journalism involves _____
'शेल्टन गुनास्त्नी'नुसार विकास पत्रकारितेमध्ये _____ अंतर्भाव होतो.

a) Analytical Interpretations विश्लेषणात्मक अर्थ लावणे	b) Constrictive Criticism विधायक टीका
c) Subtle investigation सूक्ष्म तपास	d) All of these यापैकी सर्व

xii) Indias First School Television service was launched in _____
भारतातील प्रथम शालेय दूरचित्रवाणी सेवा _____ मध्ये सुरु करण्यात आली.

a) Delhi दिल्ली	b) Mumbai मुंबई	c) Gujarat गुजरात	d) None of these यापैकी नाही

xiii) India started SITE project in _____
भारताने साईट प्रकल्प _____ मध्ये सुरु केला.

a) 1978-79 १९७८ -७९	b) 1959-60 १९५९ -६०	c) 1975-76 १९७५-७६	d) None of these यापैकी नाही

xiv) Development Communication is focused on _____
विकास संज्ञापन हे _____ केंद्रित असते.

a) Individual वैयक्तिक	b) Society समाज	c) Nation राष्ट्र	d) All of these यापैकी सर्व

2. Write short notes (any four) :

12

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- Gramsevak
ग्रामसेवक
- Privatization
खाजगीकरण
- Migration
स्थालांतर
- Amartya Sen
अमर्त्य सेन
- Concept of development
विकासाची संकल्पना

3. Write the answers in **150 words (any four)** :

16

दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- What is development Journalism ?
विकास पत्रकारिता म्हणजे काय ?
- What is new economic policy ?
नवे आर्थिक धोरण म्हणजे काय ?
- Explain the concept of development communication.
विकास संज्ञापन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- What is Diffusion of Innovation ?
नाविन्याचा प्रसार म्हणजे काय ?
- State the importance of democratic decentralization.
लोकशाहीच्या विकेंद्रीकरणाचे महत्व सांगा.

4. Write answer in **250 words (any two)** :

14

अडीचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन):

- Explain the term human development.
मानवविकास ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- Write about Kheda Project.
खेडा प्रकल्पा विषयी लिहा.
- Discuss on Topic Economic Policy.
आर्थिक धोरण या विषयावरती चर्चा करा.

5. Write answer in **500 words (any one)** :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक):

- Write an essay on topic 'Agriculture Sector and Rural Development'.
'कृषी क्षेत्र आणि ग्रामीण विकास' या विषयावर निबंध लिहा.
- What is sustainable development ? Explain with models.
शाश्वत विकास म्हणजे काय ? प्रतिमानाद्वारे स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – III) (New –CBCS)
Examination, 2016
(Paper – IV) : PRINT MEDIA
मुद्रित माध्यम**

Time : 2 Hours 30 Minutes

Total Marks : 70

1. Choose correct alternatives :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

i) _____ developed the first paper.

_____ यांनी सर्वप्रथम कागद बनविला.

- a) The Chinese   b) The Aryans   c) The Americans   d) None of these
चीनी   आर्यन   अमेरिकन   यापैकी नाही

ii) The term press normally does not include _____

प्रेस या संज्ञेत _____ समावेश होत नाही.

- a) Magazine   b) Newspaper   c) Internet Websites   d) None of these
नियतकालिक   वृत्तपत्र   इंटरनेट वेबसाईट   यापैकी नाही

iii) _____ is the meaning of circulation.

खप म्हणजे _____ होय.

- a) Number of copies printed   b) Number of copies sold
छापील प्रत संख्या   विकल्या गेलेल्या प्रतींची संख्या
c) Number of editions   d) None of these
आवृत्तींची संख्या   यापैकी नाही

iv) The book review correspondent does work of

पुस्तक समीक्षक कॉरस्पॉन्डंट _____ हे कार्य करतो.

- a) Review the book that are given to him
त्यास दिलेल्या पुस्तकाची समीक्षा करणे
b) Hire the another person for reviewing the book
पुस्तक समीक्षेसाठी दुसऱ्या व्यक्तीस नेमणे
c) Both a) and b)
दोन्ही a) आणि b)
d) None of these
यापैकी नाही

- v) Graphs are generally used in _____
 आलेख सर्वसाधारणपणे _____ मध्ये वापरले जातात.
- a) Book   b) Magazine   c) Newspaper   d) All of these
 पुस्तक   नियतकालिक   वृत्तपत्र   यापैकी सर्व
- vi) _____ is not the quality of news reporter.
 वार्ताहराचे _____ हे गुणवैशिष्ट्य नाही.
- a) Team spirit   b) Editing interviews
 संघभावना   मुलाखतीचे संपादन करणे
- c) Communication skill   d) None of these
 संवाद कौशल्य   यापैकी नाही
- vii) 'A nose for news' means _____
 'ए नोझ फॉर न्यूज' म्हणजे _____
- a) Space for news   b) Senses material for news
 बातम्यासाठी जागा असणे   बातम्यासाठी आवश्यक साहित्याची जाण असणे
- c) Both a) and b)   d) None of these
 दोन्ही a) आणि b)   यापैकी नाही
- viii) _____ is the most important department in newspaper.
 वृत्तपत्रातील _____ हा विभाग सर्वात अधिक महत्वाचा आहे.
- a) Editorial   b) Advertisement
 संपादकीय   जाहिरात
- c) Research   d) None of these
 संशोधन   यापैकी नाही
- ix) On _____ the ISBN is used for reference.
 आय.एस.बी.एन. हे _____ च्या संदर्भासाठी वापरले जाते.
- a) Book   b) Magazine   c) Newspaper   d) None of these
 पुस्तक   नियतकालिक   वृत्तपत्र   यापैकी नाही
- x) _____ is the oldest feature agency operating in India.
 _____ हि भारतातील सर्वात जुनी रूपक संस्था आहे.
- a) Indian Press Agency   b) Indian News and Feature Alliance
 इंडियन प्रेस एजन्सी   इंडियन न्यूज आणि फिचर अलायन्स
- c) Gemini Features   d) None of these
 जेमिनी फीचर्स   यापैकी नाही

xi) The word 'Stringer' is used for _____

स्ट्रिंजर हा शब्द _____ साठी वापरतात.

a) Writer लेखक	b) Part Time reporter अर्धवेळ बातमीदार
c) Proof Reader प्रुफ रीडर	d) None of these यापैकी नाही

xii) Error in opinion poll occurs because of _____

ओपीनियन पोल मध्ये _____ मुळे त्रुटी आढळतात.

a) Inadequate sampling अपुरी नमूना निवड	b) Poor phrasing of questions प्रश्नांची कमकुवत मांडणी
c) Errors in tabulation सारणीतील चुका	d) All of these यापैकी सर्व

xiii) Headlines are generally given by _____

हेडलाईन _____ हे देतात.

a) Reporter वार्ताहर	b) Sub-Editor उपसंपादक	c) Page Designer पेज डिझाईनर	d) None of these यापैकी नाही

xiv) 'Femina' is the publication of _____

फेमिना हे _____ चे प्रकाशन आहे.

a) Hindustan Times Group हिंदुस्तान टाइम्स ग्रुप	b) Indian Express Group इंडिअन एक्सप्रेस ग्रुप
c) Kasturi and Sons कस्तुरी एन्ड सन्स	d) None of these यापैकी नाही

2. Write short notes (any four) :

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

- Front Page
मुखपृष्ठ
- Human Interest Stories
मानवी स्वारस्यावर आधारित कथा
- Opinion Poll
जनमत चाचणी

- d) Supplement
पुरवणी
- e) Media House.
मिडिया हाऊस.

3. Write the answers in **150 words (any four)**.

16

दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

- a) What is the role of Chief Editor ?
मुख्य संपादकाची भूमिका काय असते ?
- b) What is DTP ?
डी.टी.पी. म्हणजे काय ?
- c) What is page layout ?
पानाची मांडणी म्हणजे काय ?
- d) State the importance of letters to editors.
संपादकास लिहीण्यात येणाऱ्या पत्रांचे महत्व स्पष्ट करा.
- e) What are the contents of film review ?
चित्रपट समीक्षेचे घटक कोणते आहेत ?

4. Write answer in **250 words (any two)**.

14

अडीचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन).

- a) Write about feature agency.
वृत्तलेख संस्थेविषयी लिहा.
- b) Describe the kinds of feature.
वृत्तलेखाच्या प्रकारांचे वर्णन करा.
- c) Write on the topic 'Objectivity of Print Media'.
'छापिल माध्यमांची वस्तुनिष्ठता' या विषयावर लिहा.

5. Write answer in **500 words (any one)** :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

- a) How new media technology is used in new gathering ?
बातमी मिळवण्यासाठी नवमाध्यम तंत्रज्ञानाचा वापर कश्या पद्धतीने होतो ?
- b) What are the types of the articles ? Give examples.
लेखाचे प्रकार कोणते आहेत ? उदाहरणे द्या.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – III) (New – CBCS)
Examination, 2016
RADIO JOURNALISM AND PRODUCTION (Paper – V)
नभोवाणी पत्रकारिता आणि निर्मिती**

Time : 2 Hours 30 Minutes

Max. Marks : 70

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

ii) **Figures to the right indicate full marks.**

उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. Choose the correct alternatives.

14

योग्य पर्यायाची निवड करा.

i) _____ founded the theory of radio waves.

_____ यांनी रेडिओ लहरी सिद्धांत मांडले.

- a) Heinrich Hertz   b) Marconi   c) Edison   d) Manwell
हेन्नीच हर्टज   मारकोनी   एडीसन   मनवेल

ii) _____ first F.M. started by star group.

_____ हे स्टार ग्रुपने पहिले एफ.एम. सुरु केले.

- a) Radio City   b) Radio Mirchi   c) Radio Kal   d) None of these
रेडिओ सिटी   रेडिओ मिर्ची   रेडिओ काल   यापैकी नाही

iii) In 2004 _____ Radio started.

२००४ मध्ये _____ रेडियोची सुरुवात झाली.

- a) Community Radio   b) F.M. Radio
कम्युनिटी रेडिओ   एफ.एम. रेडिओ
c) Radio Mirchi   d) None of these
रेडिओ मिर्ची   यापैकी नाही

iv) _____ is a private commercial radio centre.

_____ हे खाजगी व्यावसायिक रेडिओ केंद्र आहे.

- a) Radio City   b) Radio Mirchi   c) Red F.M.   d) All of these
रेडिओ सिटी   रेडिओ मिर्ची   रेड एफ.एम.   वरील सर्व

v) Delhi Broadcasting station established in _____ year.

दिल्ली ब्रोडकास्टिंग स्टेशनची स्थापना _____ या साली झाली.

- a) 1938   b) 1936   c) 1942   d) 1941
१९३८   १९३६   १९४२   १९४१

vi) _____ committee made recommendation for separating Doordarshan and Radio.

दूरदर्शन आणि रेडिओ स्वतंत्र घेण्यासाठी _____ या समितीद्वारे शिफारशी करण्यात आली.

- a) Chanda Committee   b) Verghese Committee
चंदा कमिटी   वर्गीस कमिटी
c) Joshi Committee   d) None of these
जोशी कमिटी   यापैकी नाही

vii) In 1987 _____ programme broadcast through satellite.

१९८७ मध्ये _____ कार्यक्रम सेटलाईट द्वारे प्रक्षेपित केले.

- a) Radio Bridge   b) Samaachar Prabhat
रेडिओ ब्रिज   समाचार प्रभात
c) Morning News   d) Samaachar
मॉर्निंग न्यूज   समाचार

viii) Radio Rural forums established in _____

रेडिओ रूरल फोरमची स्थापना _____ मध्ये झाली.

- a) 1959   b) 1960   c) 1961   d) 1962
१९५९   १९६०   १९६१   १९६२

ix) TAM was established in _____

टेमची स्थापना _____ या वर्षी झाली.

- a) 1998   b) 2004   c) 1994   d) 1995
१९९८   २००४   १९९४   १९९५

- x) First radio news bulletin is started in _____
_____ मध्ये पहिल्या रेडियो न्यूज बुलेटिनची सुरुवात झाली.
a) 1916	b) 1918	c) 1920	d) 1905
१९१६	१९१८	१९२०	१९०५
- xi) DTH service started in _____
_____ साली डिटीएच सेवा सुरु झाली.
a) 2007	b) 2006	c) 2005	d) 2004
२००७	२००६	२००५	२००४
- xii) Radio was discovered in _____
रेडिओचा शोध _____ मध्ये लागला होता.
a) 1860	b) 1865	c) 1870	d) 1890
१८६०	१८६५	१८७०	१८९०
- xiii) Radio city started in _____ year.
_____ साली रेडिओ सिटीची सुरुवात झाली.
a) 2005	b) 2003	c) 2004	d) 2002
२००५	२००३	२००४	२००२
- xiv) Community radio started in _____
_____ साली कम्युनिटी रेडिओची सुरुवात झाली.
a) 2004	b) 2005	c) 2006	d) 2007
२००४	२००५	२००६	२००७

2. Write short notes (any four) :

12

टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) Radio studio
रेडिओ स्टूडियो
- 2) DTH
डीटीएच
- 3) Advertisement on Radio
रेडिओवरील जाहिराती
- 4) Radio feature
रेडिओ फिचर
- 5) FM.
एफ.एम.

3. Write the answer in short (**any four**) :

16

थोडक्यत उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) Explain the main function of radio.
रेडिओची मुख्य कार्य स्पष्ट करा.
- 2) Explain the new trends in FM Radio.
एफ.एम. रेडिओचे नवे प्रवाह स्पष्ट करा.
- 3) Explain the characteristics of FM Radio.
एफ.एम. रेडिओचे गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 4) Comment on Radio voice training.
रेडिओ वाणी प्रशिक्षणावर भाष्य करा.
- 5) Comment on the voice dispatch.
व्हाइस डिसपेच यावर भाष्य करा.

4. Write the answer in **250** words (**any two**) :

14

250 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

- 1) Discuss the importance of Radio studio.
रेडिओ स्टुडिओचे महत्व चर्चा करा.
- 2) Write about radio news production.
रेडिओ वृत्त निर्मिती विषयी लिहा.
- 3) Explain the term of Radio magazine.
रेडिओ मासिक ही संज्ञा स्पष्ट करा.

5. Write answer in **500** words (**any one**) :

14

500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

- 1) What do you understand by special programme audience and general audience.
सामान्य कार्यक्रमाचा श्रोता आणि विशेष कार्यक्रमासाठीचा श्रोता म्हणजे तुम्ही काय समजता ?
- 2) What is the difference between documentary and feature ?
माहितीपट आणि वृत्तचित्र यात काय फरक आहे.

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Mass Communication) (Semester – III) Examination, 2016
Paper – I : COMMUNICATION RESEARCH (Old– CGPA)

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

1) Observation is _____ type tool of research.

निरीक्षण हे _____ प्रकारचे संशोधन साधन आहे.

a) Qualitative

गुणात्मक

b) Quantitative

संख्यात्मक

c) Both qualitative and quantitative

गुणात्मक व संख्यात्मक दोन्ही

d) None of these

यापैकी नाही

2) A _____ is as name implies is a smaller representation of large whole.

_____ म्हणजे नावात नमूद केल्याप्रमाणे समग्रचा लहानसा प्रतिनिधी होय.

a) Sample

नमुना

b) Data

तथ्य

c) Interview

मुलाखत

d) None of these

यापैकी नाही

- 3) Salary is _____ type of variable.
वेतन हे _____ प्रकारचे चल आहे.
- a) Dependent
परायत्त चल
  - b) Independent
स्वायत्त चल
  - c) Correlational
सहानुवर्ती
  - d) None of these
यापैकी नाही
- 4) First step in research design is _____
संशोधन आराखड्यातील पहिली पायरी _____ असते.
- a) Review of literature
संदर्भित साहित्याचा आढावा
  - b) Selection of topic
संशोधन विषयाची निवड
  - c) Survey
सर्वेक्षण
  - d) None of these
यापैकी नाही
- 5) _____ is a part of advertising research.
_____ हा जाहीरात संशोधनाचा भाग आहे.
- a) Data Analysis
तथ्य विश्लेषण
  - b) Post test
उत्तर चाचणी
  - c) Content analysis
आशय विश्लेषण
  - d) None of these
यापैकी नाही

6) When a research is conducted on the basis of historical data then it is called _____ research.

जेव्हा संशोधन ऐतिहासिक तथ्यांच्या आधारे केले जाते त्या संशोधनास _____ म्हणतात.

a) Historical

ऐतिहासिक

b) Diagnostic

स्वतंत्र गट

c) Experimental

प्रयोगात्मक

d) None of these

यापैकी नाही

7) According to _____ theory people remain silent due to fear.

लोक भीतीपोटी गप्प राहतात हे _____ सिद्धांतात नमूद केले आहे.

a) Pointed Needle Theory

टोकदार सुईचा सिद्धांत

b) Cultivation Theory

मशागतीचा सिद्धांत

c) Spiral of Silence Theory

मौनाचे वर्तुळ सिद्धांत

d) All of these

यापैकी सर्व

8) Pre poll is _____ type of research.

मतदान पूर्व चाचणी हे _____ प्रकारचे संशोधन आहे.

a) Survey

सर्वेक्षण

b) Observation

निरीक्षण

c) Field study

क्षेत्र अभ्यास

d) None of these

यापैकी नाही

9) In _____ sampling investigator chooses people who are readily and easily available.

_____ नमुना निवडीमध्ये अन्वेषक ताबडतोब आणि सहज उपलब्ध असणाऱ्या लोकांना निवडतो.

a) Probability sampling

संभाव्यता नमुना निवड

b) Non-probability sampling

असंभाव्यता नमुना निवड

c) Convenient sampling

सोयीस्कर नमुना निवड

d) None of these

यापैकी नाही

10) When researcher uses already invented equipment and made changes in it as per his need then it is called _____

जेव्हा संशोधक आधीच संशोधित केलेले उपकरण उपयोगात आणतो व त्यात गरजेनुसार बदल करतो, अशा संशोधनास _____ म्हणतात.

a) Applied Research

उपयोजित संशोधन

b) Pure Research

शुद्ध संशोधन

c) Experimental Research

प्रयोगात्मक संशोधन

d) None of these

यापैकी नाही

11) Image audit is a part of _____ research.

प्रतिमा परीक्षण हा _____ संशोधनाचा भाग असतो.

a) Advertising

जाहिरात

b) Public relations

जनसंपर्क

c) Television

चित्रवाणी

d) None of these

यापैकी नाही

12) When researcher uses the data, which is collected by himself is _____

जेव्हा संशोधक स्वतः जमविलेल्या तथ्यांचा उपयोग करतो त्यास _____ म्हणतात.

a) Primary data

प्राथमिक तथ्ये

b) Secondary data

दुय्यम तथ्ये

c) Historical data

ऐतिहासिक तथ्ये

d) None of these

यापैकी नाही

13) When researcher aims to receive data from large area then he uses _____

जेव्हा संशोधकास मोठ्या क्षेत्रातून तथ्ये संकलित करावयाची असतात तेव्हा तो _____ पद्धती वापरतो.

a) Case Study Research

व्यष्टी अध्ययन संशोधन

b) Survey Research

सर्वेक्षण संशोधन

c) Experimental Research

प्रयोगात्मक संशोधन

d) None of these

यापैकी नाही

14) _____ is useful for getting detailed information of a person.

एखाद्या व्यक्तीसंदर्भात तपशीलवार माहिती मिळविण्यासाठी _____ उपयुक्त आहे.

a) Data collection

तथ्य संकलन

b) Quota sampling

कोटा नमुना निवड

c) Interview

मुलाखत

d) None of these

यापैकी नाही

2. Write notes (**any four**) :

12

टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- a) Qualities of a good researcher
चांगल्या संशोधकाचे गुण
- b) Review of contextual literature
संदर्भित साहित्याचा आढावा
- c) Readership survey
वाचक सर्वेक्षण
- d) Kheda Project
खेडा प्रकल्प
- e) Audience Research Unit.
श्रोता संशोधन विभाग.

3. Write answers (**any four**) :

16

उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- a) What are advantages of objectives ?
उद्दिष्ट निश्चितीमुळे कोणते लाभ होतात ?
- b) Differentiate between primary and secondary data.
प्राथमिक तथ्ये व दुय्यम तथ्ये यातील फरक स्पष्ट करा.
- c) What is questionnaire ?
प्रश्नावली म्हणजे काय ?
- d) Discuss benefits of sampling.
नमुना निवडीची उपयुक्तता काय ?
- e) What is data analysis ?
तथ्य विश्लेषण म्हणजे काय ?

4. Give answers in detail (**any two**) :

14

तपशीलासह उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

a) What are the types of pretest in advertising research ?

जाहिरात संशोधनात पूर्वचाचणीचे प्रकार कोणते ?

b) What are the different types of interview ?

मुलाखतीचे विविध प्रकार कोणते ?

c) Explain the process of survey.

सर्वेक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

5. Give answers in **500** words (**any one**) :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

a) Describe media effect theories.

माध्यम प्रभाव सिद्धांत विशद करा.

OR

b) Describe the different types of sampling.

नमुना निवडीचे विविध प्रकार विशद करा.

Seat
No.

**M.A. (Mass Communication) (Semester – III) Examination, 2016
FILM STUDIES (Paper – II) (Old CGPA)**

Time : 2½ Hours

Total Marks : 70

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Select correct alternative :

14

योग्य पर्याय निवडा :

1) The first documentary produced in India

- a) 1901   b) 1895   c) 1896   d) 1905

भारतातील पहिला माहितीपट _____ मध्ये निर्माण झाला.

- a) १९०१   b) १८९५   c) १८९६   d) १९०५

2) Raja Harishchandra released in

- a) 1912   b) 1913   c) 1914   d) 1911

राजा हरिश्चंद्र _____ मध्ये प्रदर्शित झाला.

- a) १९१२   b) १९१३   c) १९१४   d) १९११

3) _____ is the Director of Sinhasan.

- a) Kumar Sahani   b) Rajdutt   c) Jabbar Patel   d) None of these

‘सिंहासन’ चे दिग्दर्शक _____ हे आहेत.

- a) कुमार साहनी   b) राजदत्त   c) जब्बार पटेल   d) यापैकी नाही

4) Who played the role Ganpat Belvelkar in film ‘Natsamrat’ ?

- a) Atul Kulkarni   b) Nana Patekar
c) Vikram Gokhale   d) None of these

‘नटसाम्राट’ मध्ये गणपत बेलवेलकरांची भूमिका कोणी केली आहे ?

- a) अतुल कुलकर्णी   b) नाना पाटेकर   c) विक्रम गोखले   d) यापैकी नाही

- 5) The Indian Cinematograph Act was passed in the year
 a) 1918   b) 1921   c) 1930   d) 1909
 इंडियन सिनेमाटोग्राफ अॅक्ट _____ मध्ये झाला.
 a) १९१८   b) १९२१   c) १९३०   d) १९०९
- 6) The NFAI was set up in
 a) 1957   b) 1960   c) 1964   d) 1989
 'एन एफ आय ए' ची स्थापना _____ मध्ये झाली.
 a) १९५७   b) १९६०   c) १९६४   d) १९८९
- 7) _____ is the father of Indian film.
 a) Dadasaheb Torane   b) Savedada
 c) Dadasaheb Phalke   d) None of these
 _____ हे भारतीय चित्रपटाचे जनक आहेत.
 a) दादासाहेब तोरणे   b) सावेदादा
 c) दादासाहेब फाळके   d) यापैकी नाही
- 8) _____ is the First Hindi Talkies Film.
 a) Aadami   b) Alam Ara   c) Padosi   d) None of these
 _____ हा पहिला हिंदी बोलपट आहे.
 a) आदमी   b) आलम आरा   c) पडोसी   d) यापैकी नाही
- 9) N.F.D.C. was formed in
 a) 1975   b) 1974   c) 1978   d) 1976
 'एन एफ डी सी' ची स्थापना _____ मध्ये झाली.
 a) १९७५   b) १९७४   c) १९७८   d) १९७६
- 10) The first film show in Paris held on
 a) 28th Dec. 1895   b) 28th Nov. 1895
 c) 25th Dec. 1895   d) None of these
 पॅरिसमध्ये सिनेमाचा पहिला 'शो' _____ रोजी झाला.
 a) २८ डिसेंबर १८९५   b) २८ नोव्हेंबर १८९५
 c) २५ डिसेंबर १८९५   d) यापैकी नाही

- 11) The movie _____ did not have a single song.
a) Valu   b) Naujawan   c) Bahurupi   d) All of these
_____ या चित्रपटात एकही गाणे नाही.
a) वळू   b) नौजवान   c) बहुरूपी   d) वरील सर्व
- 12) The headquarter of CBFC is situated in
a) Delhi   b) Pune   c) Mumbai   d) Kolkata
सेन्सार बोर्डाचे मुख्यालय _____ येथे आहे.
a) दिल्ली   b) पुणे   c) मुंबई   d) कोलकाता
- 13) FTII established in
a) 1960   b) 1978   c) 1961   d) 1964
'एफ टी आय आय' ची स्थापना _____ मध्ये झाली.
a) १९६०   b) १९७८   c) १९६१   d) १९६४
- 14) Farah Khan is
a) Art Director   b) Music Director
c) Choreographer   d) None of these
फराह खान _____ आहेत.
a) कला दिग्दर्शक   b) संगीत दिग्दर्शक   c) नृत्यदिग्दर्शक   d) यापैकी नाही

2. Write short notes (any three) :

12

टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) :

- 1) Film Journalism.
चित्रपट पत्रकारिता.
- 2) Film Society.
चित्रपट सोसायटी.
- 3) Movements of Camera.
कॅमेऱ्याच्या हालचाली.
- 4) International Film Festival.
आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव.
- 5) Natsamrat.
नटसम्राट.

3. Write the answers in **150 words (any four)** : **16**

पुढील प्रश्नांची उत्तरे १५० शब्दात लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) State the difference between feature film and documentary.
चित्रपट आणि माहितीपट यातील फरक स्पष्ट करा.
- 2) State the importants of the Censor Board.
सेन्सर बोर्डाचे महत्त्व सांगा.
- 3) State the features of animation films.
कार्टून चित्रपटांची वैशिष्ट्ये कोणती ते सांगा.
- 4) What is the role of NFDC in film industry ?
चित्रपट उद्योग क्षेत्रात एन. एफ. डी. सी. ची भूमिका काय ते नमूद करा.
- 5) How many types of sounds used in films ? State its importance.
चित्रपटात वापरले जाणारे विविध ध्वनी किती आहेत ते सांगून त्यांचे महत्त्व विशद करा.

4. Write the answers in **250 words (any two)** : **14**

पुढील प्रश्नांची उत्तरे २५० शब्दात लिहा (कोणतेही दोन) :

- 1) Discuss contribution of Dadasaheb Phalke in development of Indian Film Industry.
भारतीय चित्रपट उद्योगाच्या विकासातील दादासाहेब फाळके यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- 2) Explain the role of Director and Cinematographer in film making.
चित्रपट निर्मितीमधील दिग्दर्शक आणि छायालेखकाची भूमिका विशद करा.
- 3) Discuss about 'image of women' in film.
चित्रपटातील 'स्त्रियांची प्रतिमा' याबाबत चर्चा करा.

5. Write answer in **500 words**. **14**

पुढील प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा.

Describe the film distribution, import and export of the film.

चित्रपटाचे वितरण, आयात आणि निर्यात याबाबत सविस्तर लिहा.

OR/किंवा

Discuss characteristics of Oscar nominated Marathi film 'Court'.

ऑस्कर नामांकित 'कोर्ट' या मराठी चित्रपटाच्या वैशिष्ट्यांबाबत चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – III) (Old – CGPA)
Examination, 2016
Paper – III : Development Communication**

Time : 2 1/2 Hours

Total Marks : 70

1. Choose correct alternative.

14

योग्य पर्यायाची निवडा करा :

- i) _____ media is interactive media used in development communication.
विकास संज्ञापनमध्ये _____ हे माध्यम प्रतिक्रियात्मक माध्यम म्हणून वापरतात.
- a) Internet   b) Mobile Phone   c) Radio   d) All of these
इंटरनेट   मोबाईल फोन   रेडिओ   यापैकी सर्व
- ii) The name of first communication satellite was _____
पहिल्या संज्ञापन सटेलाईट चे नाव _____ हे होते.
- a) Blue bird   b) Early bird   c) New Galaxy   d) None of these
ब्लू बर्ड   अर्ली बर्ड   न्यू ग्यलक्सी   यापैकी नाही
- iii) _____ is called as forth estate of democracy.
लोकशाहीचा चौथा आधारस्तंभ _____ हे आहे.
- a) Print Media   b) Electronic Media
छापील माध्यम   इलेक्ट्रॉनिक माध्यम
- c) Visual Media   d) All of these
द्रक माध्यम   यापैकी सर्व
- iv) _____ is a job of development reporter.
विकास पत्रकाराचे _____ हे कार्य आहे.
- a) Creating awareness   b) Creating atmosphere
जनजागृती निर्माण करणे   वातावरण निर्माण करणे
- c) Informing to benefiteres   d) All of these
लाभार्थ्यांना माहिती देणे   यापैकी सर्व

- v) _____ media is ideal for creating awareness among the rural people.
ग्रामीण लोकांमध्ये जनजागृती निर्माण करण्यासाठी _____ हे आदर्श माध्यम आहे.
- a) News Paper   b) Radio   c) Leaflets   d) None of these
वृत्तपत्र   रेडीओ   हस्तपत्रक   यापैकी नाही
- vi) _____ is a full form of CATV.
_____ हे CATV पूर्ण रूप आहे.
- a) Community Action Television   b) Community Antenna Television
कम्युनिटी अॅक्शन टेलिव्हिजन   कम्युनिटी अँटेना टेलिव्हिजन
c) Community Analysis Television   d) None of these
कम्युनिटी अॅनालिसिस टेलिव्हिजन   यापैकी नाही
- vii) The watchdog of democracy is _____
_____ हे लोकशाहीचे वॉचडॉग आहेत.
- a) Press   b) Cinema   c) Audiences   d) None of these
प्रेस   चित्रपट   प्रेक्षक   यापैकी नाही
- viii) The difference between the number of people coming into the area and those going out of that area is _____
एखाद्या क्षेत्रात येणारे लोक आणि त्या क्षेत्रातून बाहेर जाणारे लोक यांच्यातील फरक म्हणजे _____ होय.
- a) Natural Migration   b) Net Migration
नैसर्गिक स्थलांतर   निव्वळ स्थलांतर
c) Gross Migration   d) None of these
एकूण स्थलांतर   यापैकी नाही
- ix) _____ is the head of Grampanchayat.
ग्रामपंचायतीचे _____ हे प्रमुख असतात.
- a) Block Development Officer   b) Sarpanch
गट विकास अधिकारी   सरपंच
c) Gramsevek   d) None of these
ग्रामसेवक   यापैकी नाही
- x) The reason for low levels of literacy among the rural women is _____
ग्रामीण महिलांमध्ये साक्षरतेचे प्रमाण कमी असण्याचे _____ हे कारण आहे.
- a) Lack of communication tool   b) Social Taboos
संवादाच्या साधनांचा अभाव   सामाजिक मनाई
c) Shortage of schools   d) None of these
शाळांची कमतरता   यापैकी नाही

xi) According to 'Shelton Gunasatni' development journalism involves _____
'शेल्टन गुनास्त्नी'नुसार विकास पत्रकारितेमध्ये _____ अंतर्भाव होतो.

a) Analytical Interpretations विश्लेषणात्मक अर्थ लावणे	b) Constrictive Criticism विधायक टीका
c) Subtle investigation सूक्ष्म तपास	d) All of these यापैकी सर्व

xii) Indias First School Television service was launched in _____
भारतातील प्रथम शालेय दूरचित्रवाणी सेवा _____ मध्ये सुरु करण्यात आली.

a) Delhi दिल्ली	b) Mumbai मुंबई	c) Gujarat गुजरात	d) None of these यापैकी नाही

xiii) India started SITE project in _____
भारताने साईट प्रकल्प _____ मध्ये सुरु केला.

a) 1978-79 १९७८ -७९	b) 1959-60 १९५९ -६०	c) 1975-76 १९७५-७६	d) None of these यापैकी नाही

xiv) Development Communication is focused on _____
विकास संज्ञापन हे _____ केंद्रित असते.

a) Individual वैयक्तिक	b) Society समाज	c) Nation राष्ट्र	d) All of these यापैकी सर्व

2. Write short notes (any four) :

12

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- Gramsevak
ग्रामसेवक
- Privatization
खाजगीकरण
- Migration
स्थालांतर
- Amartya Sen
अमर्त्य सेन
- Concept of development
विकासाची संकल्पना

3. Write the answers in **150 words (any four)** :

16

दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- What is development Journalism ?
विकास पत्रकारिता म्हणजे काय ?
- What is new economic policy ?
नवे आर्थिक धोरण म्हणजे काय ?
- Explain the concept of development communication.
विकास संज्ञापन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- What is Diffusion of Innovation ?
नाविन्याचा प्रसार म्हणजे काय ?
- State the importance of democratic decentralization.
लोकशाहीच्या विकेंद्रीकरणाचे महत्व सांगा.

4. Write answer in **250 words (any two)** :

14

अडीचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन):

- Explain the term human development.
मानवविकास ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- Write about Kheda Project.
खेडा प्रकल्पा विषयी लिहा.
- Discuss on Topic Economic Policy.
आर्थिक धोरण या विषयावरती चर्चा करा.

5. Write answer in **500 words (any one)** :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक):

- Write an essay on topic 'Agriculture Sector and Rural Development'.
'कृषी क्षेत्र आणि ग्रामीण विकास' या विषयावर निबंध लिहा.
- What is sustainable development ? Explain with models.
शाश्वत विकास म्हणजे काय ? प्रतिमानाद्वारे स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – III) Examination, 2016
(Paper – IV) : PRINT MEDIA (Old – CGPA)**

मुद्रित माध्यम

Time : 2 Hours 30 Minutes

Total Marks : 70

1. Choose correct alternatives :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

i) _____ developed the first paper.

_____ यांनी सर्वप्रथम कागद बनविला.

- a) The Chinese   b) The Aryans   c) The Americans   d) None of these
चीनी   आर्यन   अमेरिकन   यापैकी नाही

ii) The term press normally does not include _____

प्रेस या संज्ञेत _____ समावेश होत नाही.

- a) Magazine   b) Newspaper   c) Internet Websites   d) None of these
नियतकालिक   वृत्तपत्र   इंटरनेट वेबसाईट   यापैकी नाही

iii) _____ is the meaning of circulation.

खप म्हणजे _____ होय.

- a) Number of copies printed   b) Number of copies sold
छापील प्रत संख्या   विकल्या गेलेल्या प्रतींची संख्या
c) Number of editions   d) None of these
आवृत्तींची संख्या   यापैकी नाही

iv) The book review correspondent does work of

पुस्तक समीक्षक कॉरस्पॉन्डंट _____ हे कार्य करतो.

- a) Review the book that are given to him
त्यास दिलेल्या पुस्तकाची समीक्षा करणे
b) Hire the another person for reviewing the book
पुस्तक समीक्षेसाठी दुसऱ्या व्यक्तीस नेमणे
c) Both a) and b)
दोन्ही a) आणि b)
d) None of these
यापैकी नाही

- v) Graphs are generally used in _____
 आलेख सर्वसाधारणपणे _____ मध्ये वापरले जातात.
- a) Book   b) Magazine   c) Newspaper   d) All of these
 पुस्तक   नियतकालिक   वृत्तपत्र   यापैकी सर्व
- vi) _____ is not the quality of news reporter.
 वार्ताहराचे _____ हे गुणवैशिष्ट्य नाही.
- a) Team spirit   b) Editing interviews
 संघभावना   मुलाखतीचे संपादन करणे
- c) Communication skill   d) None of these
 संवाद कौशल्य   यापैकी नाही
- vii) 'A nose for news' means _____
 'ए नोझ फॉर न्यूज' म्हणजे _____
- a) Space for news   b) Senses material for news
 बातम्यासाठी जागा असणे   बातम्यासाठी आवश्यक साहित्याची जाण असणे
- c) Both a) and b)   d) None of these
 दोन्ही a) आणि b)   यापैकी नाही
- viii) _____ is the most important department in newspaper.
 वृत्तपत्रातील _____ हा विभाग सर्वात अधिक महत्वाचा आहे.
- a) Editorial   b) Advertisement
 संपादकीय   जाहिरात
- c) Research   d) None of these
 संशोधन   यापैकी नाही
- ix) On _____ the ISBN is used for reference.
 आय.एस.बी.एन. हे _____ च्या संदर्भासाठी वापरले जाते.
- a) Book   b) Magazine   c) Newspaper   d) None of these
 पुस्तक   नियतकालिक   वृत्तपत्र   यापैकी नाही
- x) _____ is the oldest feature agency operating in India.
 _____ हि भारतातील सर्वात जुनी रूपक संस्था आहे.
- a) Indian Press Agency   b) Indian News and Feature Alliance
 इंडियन प्रेस एजन्सी   इंडियन न्यूज आणि फिचर अलायन्स
- c) Gemini Features   d) None of these
 जेमिनी फीचर्स   यापैकी नाही

xi) The word 'Stringer' is used for _____

स्ट्रिंजर हा शब्द _____ साठी वापरतात.

a) Writer लेखक	b) Part Time reporter अर्धवेळ बातमीदार
c) Proof Reader प्रुफ रीडर	d) None of these यापैकी नाही

xii) Error in opinion poll occurs because of _____

ओपीनियन पोल मध्ये _____ मुळे त्रुटी आढळतात.

a) Inadequate sampling अपुरी नमूना निवड	b) Poor phrasing of questions प्रश्नांची कमकुवत मांडणी
c) Errors in tabulation सारणीतील चुका	d) All of these यापैकी सर्व

xiii) Headlines are generally given by _____

हेडलाईन _____ हे देतात.

a) Reporter वार्ताहर	b) Sub-Editor उपसंपादक	c) Page Designer पेज डिझाईनर	d) None of these यापैकी नाही

xiv) 'Femina' is the publication of _____

फेमिना हे _____ चे प्रकाशन आहे.

a) Hindustan Times Group हिंदुस्तान टाइम्स ग्रुप	b) Indian Express Group इंडिअन एक्सप्रेस ग्रुप
c) Kasturi and Sons कस्तुरी एन्ड सन्स	d) None of these यापैकी नाही

2. Write short notes (any four) :

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

- Front Page
मुखपृष्ठ
- Human Interest Stories
मानवी स्वारस्यावर आधारित कथा
- Opinion Poll
जनमत चाचणी

- d) Supplement
पुरवणी
- e) Media House.
मिडिया हाऊस.

3. Write the answers in **150 words (any four)**.

16

दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार).

- a) What is the role of Chief Editor ?
मुख्य संपादकाची भूमिका काय असते ?
- b) What is DTP ?
डी.टी.पी. म्हणजे काय ?
- c) What is page layout ?
पानाची मांडणी म्हणजे काय ?
- d) State the importance of letters to editors.
संपादकास लिहीण्यात येणाऱ्या पत्रांचे महत्व स्पष्ट करा.
- e) What are the contents of film review ?
चित्रपट समीक्षेचे घटक कोणते आहेत ?

4. Write answer in **250 words (any two)**.

14

अडीचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन).

- a) Write about feature agency.
वृत्तलेख संस्थेविषयी लिहा.
- b) Describe the kinds of feature.
वृत्तलेखाच्या प्रकारांचे वर्णन करा.
- c) Write on the topic 'Objectivity of Print Media'.
'छापिल माध्यमांची वस्तुनिष्ठता' या विषयावर लिहा.

5. Write answer in **500 words (any one)** :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

- a) How new media technology is used in new gathering ?
बातमी मिळवण्यासाठी नवमाध्यम तंत्रज्ञानाचा वापर कश्या पद्धतीने होतो ?
- b) What are the types of the articles ? Give examples.
लेखाचे प्रकार कोणते आहेत ? उदाहरणे द्या.

SLR-X – 30

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – III) (Old – CGPA)
Examination, 2016
RADIO JOURNALISM AND PRODUCTION (Paper – V)
नभोवाणी पत्रकारिता आणि निर्मिती**

Time : 2 Hours 30 Minutes

Max. Marks : 70

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

ii) **Figures to the right indicate full marks.**

उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. Choose the correct alternatives.

14

योग्य पर्यायाची निवड करा.

i) _____ founded the theory of radio waves.

_____ यांनी रेडिओ लहरी सिद्धांत मांडले.

- a) Heinrich Hertz   b) Marconi   c) Edison   d) Manwell
हेन्नीच हर्टज   मारकोनी   एडीसन   मॅनवेल

ii) _____ first F.M. started by star group.

_____ हे स्टार ग्रुपने पहिले एफ.एम. सुरु केले.

- a) Radio City   b) Radio Mirchi   c) Radio Kal   d) None of these
रेडिओ सिटी   रेडिओ मिर्ची   रेडिओ काल   यापैकी नाही

iii) In 2004 _____ Radio started.

२००४ मध्ये _____ रेडियोची सुरुवात झाली.

- a) Community Radio   b) F.M. Radio
कम्युनिटी रेडिओ   एफ.एम. रेडिओ
c) Radio Mirchi   d) None of these
रेडिओ मिर्ची   यापैकी नाही

P.T.O.

iv) _____ is a private commercial radio centre.

_____ हे खाजगी व्यावसायिक रेडिओ केंद्र आहे.

- a) Radio City   b) Radio Mirchi   c) Red F.M.   d) All of these
रेडिओ सिटी   रेडिओ मिर्ची   रेड एफ.एम.   वरील सर्व

v) Delhi Broadcasting station established in _____ year.

दिल्ली ब्रोडकास्टिंग स्टेशनची स्थापना _____ या साली झाली.

- a) 1938   b) 1936   c) 1942   d) 1941
१९३८   १९३६   १९४२   १९४१

vi) _____ committee made recommendation for separating Doordarshan and Radio.

दूरदर्शन आणि रेडिओ स्वतंत्र घेण्यासाठी _____ या समितीद्वारे शिफारशी करण्यात आली.

- a) Chanda Committee   b) Verghese Committee
चंदा कमिटी   वर्गीस कमिटी
c) Joshi Committee   d) None of these
जोशी कमिटी   यापैकी नाही

vii) In 1987 _____ programme broadcast through satellite.

१९८७ मध्ये _____ कार्यक्रम सेटलाईट द्वारे प्रक्षेपित केले.

- a) Radio Bridge   b) Samaachar Prabhat
रेडिओ ब्रिज   समाचार प्रभात
c) Morning News   d) Samaachar
मॉर्निंग न्यूज   समाचार

viii) Radio Rural forums established in _____

रेडिओ रूरल फोरमची स्थापना _____ मध्ये झाली.

- a) 1959   b) 1960   c) 1961   d) 1962
१९५९   १९६०   १९६१   १९६२

ix) TAM was established in _____

टेमची स्थापना _____ या वर्षी झाली.

- a) 1998   b) 2004   c) 1994   d) 1995
१९९८   २००४   १९९४   १९९५

- x) First radio news bulletin is started in _____
_____ मध्ये पहिल्या रेडियो न्यूज बुलेटिनची सुरुवात झाली.
a) 1916	b) 1918	c) 1920	d) 1905
१९१६	१९१८	१९२०	१९०५
- xi) DTH service started in _____
_____ साली डिटीएच सेवा सुरु झाली.
a) 2007	b) 2006	c) 2005	d) 2004
२००७	२००६	२००५	२००४
- xii) Radio was discovered in _____
रेडिओचा शोध _____ मध्ये लागला होता.
a) 1860	b) 1865	c) 1870	d) 1890
१८६०	१८६५	१८७०	१८९०
- xiii) Radio city started in _____ year.
_____ साली रेडिओ सिटीची सुरुवात झाली.
a) 2005	b) 2003	c) 2004	d) 2002
२००५	२००३	२००४	२००२
- xiv) Community radio started in _____
_____ साली कम्युनिटी रेडिओची सुरुवात झाली.
a) 2004	b) 2005	c) 2006	d) 2007
२००४	२००५	२००६	२००७

2. Write short notes (any four) :

12

टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) Radio studio
रेडिओ स्टूडियो
- 2) DTH
डीटीएच
- 3) Advertisement on Radio
रेडिओवरील जाहिराती
- 4) Radio feature
रेडिओ फिचर
- 5) FM.
एफ.एम.

3. Write the answer in short (**any four**) :

16

थोडक्यत उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) Explain the main function of radio.
रेडिओची मुख्य कार्य स्पष्ट करा.
- 2) Explain the new trends in FM Radio.
एफ.एम. रेडिओचे नवे प्रवाह स्पष्ट करा.
- 3) Explain the characteristics of FM Radio.
एफ.एम. रेडिओचे गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 4) Comment on Radio voice training.
रेडिओ वाणी प्रशिक्षणावर भाष्य करा.
- 5) Comment on the voice dispatch.
व्हाइस डिसपेच यावर भाष्य करा.

4. Write the answer in **250** words (**any two**) :

14

250 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

- 1) Discuss the importance of Radio studio.
रेडिओ स्टुडिओचे महत्व चर्चा करा.
- 2) Write about radio news production.
रेडिओ वृत्त निर्मिती विषयी लिहा.
- 3) Explain the term of Radio magazine.
रेडिओ मासिक ही संज्ञा स्पष्ट करा.

5. Write answer in **500** words (**any one**) :

14

500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

- 1) What do you understand by special programme audience and general audience.
सामान्य कार्यक्रमाचा श्रोता आणि विशेष कार्यक्रमासाठीचा श्रोता म्हणजे तुम्ही काय समजता ?
- 2) What is the difference between documentary and feature ?
माहितीपट आणि वृत्तचित्र यात काय फरक आहे.

SLR-X – 31

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Mass Communication) (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2016
TELEVISION JOURNALISM AND PRODUCTION (Paper – I)
दूरचित्रवाणी पत्रकारिता आणि निर्मिती

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : i) **All questions are compulsory.**

सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

ii) **Figures to the right indicate full marks.**

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. Choose correct alternative.

14

योग्य पर्यायाची निवड करा.

i) The owner of the Zee TV is

झी टीव्हीचे मालक _____ आहे.

a) Atul Sangwan

अतुल संगवान

c) Pranav Roy

प्रणव रॉय

b) Rajdeep Sardesai

राजदीप सरदेसाई

d) Subhas Chandra

सुभाष चंद्रा

ii) DTH stands for

डीटीएच चे पूर्णरूप

a) Deal to Home

डील टू होम

c) Direct to Home

डायरेक्ट टू होम

b) Dish to House

डीश टू हाऊस

d) None of these

यापैकी नाही

iii) Colour TV was introduced in India in the year

भारतात रंगीत टीव्हीची ओळख _____ या वर्षी झाली.

a) 1950

१९५०

b) 1982

१९८२

c) 1979

१९७९

d) 1985

१९८५

P.T.O.

iv) The term TRP stands for

टीआरपी चे पूर्णरूप

a) Total Regression Profile

टोटल रिग्रेशन प्रोफाइल

c) TV Related Picture

टीव्ही रिलेटेड पीक्चर

b) Television Rating Point

टेलिव्हिजन रेटिंग पॉइन्ट

d) None of these

यापैकी नाही

v) CNN stands for

सी.एन.एन. चे पूर्णरूप

a) Cable News Network

केबल न्यूज नेटवर्क

c) Current News Network

करन्ट न्यूज नेटवर्क

b) Cable New Nation

केबल न्यू नेशन

d) None of these

यापैकी नाही

vi) Television broadcasting in India was started in the year

_____ या वर्षा मध्ये दूरचित्रवाणी प्रसारण भारतात सुरु झाले होते.

a) 1900

१९००

b) 1910

१९१०

c) 1959

१९५९

d) 1950

१९५०

vii) _____ is an example of Network Media.

मीडीया नेटवर्कचे _____ उदाहरण आहे.

a) Video conferencing

व्हीडीयो कॉन्फरेन्सिंग

c) TV

टीव्ही

b) Telephone

टेलिफोन

d) Newspaper

वृत्तपत्र

viii) Discovery channel started in

डीस्कव्हरी चॅनलची सुरुवात _____ मध्ये झाली.

a) 1999

१९९९

b) 1998

१९९८

c) 1997

१९९७

d) 1996

१९९६

ix) DTH service started in

_____ साली डीटीएच सेवा सुरु झाली.

a) 2004

२००४

b) 2005

२००५

c) 2006

२००६

d) 2007

२००७

x) Star TV started in

स्टार टीव्ही _____ मध्ये सुरुवात झाली.

- a) 1991   b) 1992   c) 1993   d) 1994
१९९१   १९९२   १९९३   १९९४

xi) Television is _____ media.

टेलिव्हिजन हे _____ माध्यम आहे.

- a) Two-way   b) One-way   c) Both a and b   d) None of these
दुमार्गी   एकतर्फी   दोन्ही a आणि b   यापैकी नाही

xii) Television was separated from the All India Radio in

आल इंडिया रेडियो पासून दूरचित्रवाणी _____ मध्ये विभक्त झाले.

- a) 1976   b) 1977   c) 1978   d) 1979
१९७६   १९७७   १९७८   १९७९

xiii) In the year _____ television came to India.

भारतात दूरचित्रवाणी _____ या वर्षी अस्तित्वात आले.

- a) 1959   b) 1987   c) 1976   d) 1977
१९५९   १९८७   १९७६   १९७७

xiv) A close-up shot is also known as

_____ याला क्लोजप शॉट संबोधले जाते.

- a) Personal shot   b) Mid shot   c) Full shot   d) None of these
पर्सनल शॉट   मीड शॉट   फूल शॉट   यापैकी नाही

2. Write short notes (any four) :

12

टीपा लिहा (कोणतेही चार) :

1) Microphones

मायक्रोफोन

2) Camera Movement

कॅमेरा हालचाल

3) Non-linear editing

नॉन-लिनियर एडिटिंग

4) Video production

व्हिडीओ प्रोडक्शन

5) Visual grammar.

दृश्य व्याकरण.

3. Answer the following questions (**any four**) :

16

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

- 1) Explain the concept of broadcast journalism.
प्रसारण पत्रकारिता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- 2) What is Multi-Camera shooting ?
बहुकॅमेरा शूटींग काय आहे ?
- 3) Explain the importance of light in TV production.
टिव्हि निर्मिती मध्ये लाईटचे महत्व स्पष्ट करा.
- 4) Explain the characteristics of Television.
दूरचित्रवाणीचे गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 5) Explain the concept of sound effects.
साउंड इफेक्ट ही संकल्पना स्पष्ट करा.

4. Write answer in **250** words (**any two**) :

14

250 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

- 1) What do you understand by audio visual communication ? Give examples.
दृक-श्राव्य संवाद म्हणजे आपण काय समजता ? सोदाहरण स्पष्ट करा.
- 2) What are the different programs formats of TV ?
टिव्हि कार्यक्रमाचे विविध फॉर्मॅट्स कोणती आहेत ?
- 3) Discuss on the TV News bulletin.
टिव्हि बातमीपत्र यावर चर्चा करा.

5. Write answer in **500** words (**any one**).

14

500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

- 1) Write a feature for television programme.
दूरचित्रवाणी कार्यक्रमासाठी रूपक संहिता लिहा.
- 2) Explain the camera techniques, distance and angles.
कॅमेरा टेक्निक्स, डिस्टन्स आणि अँगल स्पष्ट करा.

Seat
No.

--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2016
Paper – II : ADVERTISING AND SOCIAL MARKETING**

Time : 2½ Hours

Total Marks : 70

1. Choose correct alternatives :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

i) _____ gives added value to products.
_____ हे उत्पादनास अधिक मूल्य प्राप्त करून देते.

a) Price

किंमत

b) Service

सेवा

c) Brand

ब्रँड

d) None of these

यापैकी नाही

ii) SWOT means

एस. डब्ल्यू.ओ.टी. म्हणजे

a) Strategy, work, openness, toughness

स्ट्रॅटजी, वर्क, ओपननेस, टफनेस

b) Strength, weakness, opportunity, threat

स्ट्रेन्थ, विकनेस, ऑपच्युनीटी, थ्रेट

c) Strategy, working, opinion, tactical

स्ट्रॅटजी, वर्किंग, ओपिनिअन, टैक्टिकल

d) None of these

यापैकी नाही

- iii) Consumer are able to create content in
ग्राहक _____ मध्ये आशयाची निर्मिती करू शकतात.
- a) Telemarketing
टेलेमार्केटिंग
  - b) Direct Mail
थेट पत्रव्यवहार
  - c) Online Communications
ऑनलाइन संवाद
  - d) None of these
यापैकी नाही
- iv) Marketing research is used for
विपणन संशोधन _____ साठी वापरतात.
- a) Decision making
निर्णय घेणे
  - b) Market segmentation
मार्केटची विभागणी करणे
  - c) Making Media Plan
माध्यम नियोजन करणे
  - d) All of these
यापैकी सर्व
- v) _____ is the person who is hired by an organization for represent a brand.
ब्रँडच्या प्रतिनिधित्वासाठी संस्थेने नियुक्त केलेली व्यक्ती म्हणजे _____ होय.
- a) Brand Ambassador
ब्रँड एम्बेसडर
  - b) Brand Manager
ब्रँड व्यवस्थापक
  - c) Brand Promoter
ब्रँड प्रमोटर
  - d) None of these
यापैकी नाही

vi) The marketing communications strategy deals with
विपणन संवाद योजना _____ संबंधित आहे.

a) Advertising

जाहिरात

b) Public relations

जनसंपर्क

c) Both a) and b)

दोन्ही a) आणि b)

d) None of these

यापैकी नाही

vii) With respect to consumer behaviour, one's friends and relatives could be
considered a/an

ग्राहक वर्तनच्या संदर्भात एखाद्याचे मित्रमंडळी आणि नातेवाईक हे _____ समजले
जातात.

a) Institutional influences

संस्थात्मक प्रभाव

b) Reference group influence

संदर्भित प्रभाव गट

c) Both a) and b)

दोन्ही a) आणि b)

d) None of these

यापैकी नाही

viii) _____ is not a criteria for Segmenting Market.

_____ हे बाजारपेठ विभाजनाचा निकष नाही.

a) Geographic

भौगोलिक

b) Turnover

उलाढाल

c) Behaviour

वर्तणूक

d) None of these

यापैकी नाही

xii) One weakness in using out door media is
बाह्य माध्यम वापरातील _____ हि अडचण आहे.

a) Difficult to measure and control
मोजमाप आणि नियंत्रण ठेवणे अवघड

b) Relativity
परस्परसंबंध

c) Reach
पोहोच

d) None of these
यापैकी नाही

xiii) _____ is the underlying premise of internal marketing.
अंतर्गत विपणनात _____ चा अंतर्भाव होतो.

a) Satisfied customers
समाधानी ग्राहक

b) Satisfied employees
समाधानी कर्मचारी

c) Both a) and b)
दोन्ही a) आणि b)

d) None of these
यापैकी नाही

xiv) A brand is
ब्रँड म्हणजे _____ होय.

a) Name
नाव

b) Term
संज्ञा

c) Sign
चिन्ह

d) All of these
यापैकी सर्व

2. Write short notes (**any four**) :

12

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

a) Demand

मागणी

b) Packaging

पॅकेजिंग

c) Local Media

स्थानिक माध्यम

d) Institutional Advertisement

संस्थात्मक जाहिरात

e) Brand.

ब्रँड.

3. Write the answers in **150** words (**any four**) :

16

दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

a) Give the functions of advertising.

जाहिरातीची कार्ये लिहा.

b) What are the basis of market segmentation ?

मार्केटच्या विभाजनाचे आधार कोण-कोणते आहेत ?

c) What is pricing ?

किंमत निश्चिती म्हणजे काय ?

d) Write about social class.

सामाजिक वर्गाविषयी लिहा.

e) What is USP ?

यु.एस.पी. म्हणजे काय ?

4. Write answer in **250** words (**any two**) : **14**
अडीचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :
- a) Explain the concept of social marketing.
सामाजिक विपणन हि संकल्पना स्पष्ट करा.
- b) What is brand management ?
ब्रँड व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
- c) What is typeface ?
टाइपफेस म्हणजे काय ?
5. Write answer in **500** words (**any one**) : **14**
पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :
- a) Discuss on topic 'Market Research'.
'मार्केट संशोधन' या विषयावर चर्चा करा.
- b) Write an essay on the topic 'motivation and consumer behaviour'.
'प्रेरणा आणि ग्राहक वर्तन' या विषयावर निबंध लिहा.
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Mass Communication) (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2016
Paper – III : CORPORATE COMMUNICATION AND EVENT
MANAGEMENT**

Time : 2½ Hours

Total Marks : 70

1. Choose correct alternatives :

14

योग्य पर्यायाची निवड करा :

i) For carrying out a successful event _____ skill is necessary.

यशस्वी कार्यक्रम पार पाडण्यासाठी _____ हे कौशल्य गरजेचे असते.

a) Leadership नेतृत्व

b) Management व्यवस्थापन

c) Communication संवाद

d) All of these यापैकी सर्व

ii) For event management which staff works without pay are called _____

इव्हेंट व्यवस्थापनासाठी जे कर्मचारी पगार न स्वीकारता काम करतात त्यांना _____
असे म्हणतात.

a) Casual staff प्रासंगिक कर्मचारी

b) Volunteer staff स्वयंसेवक कर्मचारी

c) Part-time staff अर्धवेळ कर्मचारी

d) None of these यापैकी नाही

iii) _____ is the first stage in event management.

_____ हा इव्हेंट व्यवस्थापनातील प्रथम टप्पा आहे.

a) Planning नियोजन

b) Research संशोधन

c) Design आराखडा

d) None of these यापैकी नाही

iv) Advertising can helps in _____

जाहिरात ही _____ मध्ये सहाय्यक ठरते.

a) Corporate communication कॉर्पोरेट संवाद

b) Event management इव्हेंट व्यवस्थापन

c) Both a) and b) दोन्ही a) आणि b)

d) None of these यापैकी नाही

xi) _____ is a public for an organization.

_____ हे संस्थेसाठी जन आहेत.

- a) General public सर्वसामान्य जनता   b) Staff कर्मचारी
c) Consumers ग्राहक   d) All of these यापैकी सर्व

xii) _____ of the 4 PR models below is most prevalent now-a-days.

खालील ४ जनसंपर्क प्रतिमानापैकी _____ आजकाल जास्त प्रचलित आहे.

- a) Symmetric प्रमाणबद्ध
b) Asymmetric अप्रमाणबद्ध
c) Public information सार्वजनिक माहिती
d) None of these यापैकी नाही

xiii) Corporate communication creates favourable impression about _____

कार्पोरेट संवाद _____ च्या बाबतीत अनुकूल ठसा निर्माण करते.

- a) Person व्यक्ति
b) Product उत्पादन
c) Institution संस्था
d) All of these यापैकी सर्व

xiv) Corporate communication creates proper relation between _____

कार्पोरेट संवाद हा _____ यांमध्ये नाते निर्माण करते.

- a) Corporate and Public कार्पोरेट आणि जन
b) Media and Public माध्यम आणि जन
c) Both a) and b) दोन्ही a) आणि b)
d) None of these यापैकी नाही

2. Write short notes (**any four**) :

12

संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- a) Event planner इव्हेंट नियोजक
b) Image प्रतिमा
c) Speaker वक्ता
d) Employee Communication कर्मचारी संवाद
e) Media माध्यम.

3. Write the answers in **150 words (any four)** :

16

दीडशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

a) What are the types of house journals ?

गृहपत्रकाचे प्रकार कोण-कोणते आहेत ?

b) What is multimedia ?

बहु माध्यम म्हणजे काय ?

c) Explain the term 'Investor's Relations'.

'गुंतवणूकदारांशी संपर्क' ही संज्ञा स्पष्ट करा.

d) Write short note on topic 'PRSI'.

पी.आर.एस.आय. या विषयावर संक्षिप्त टीप लिहा.

e) Write about corporate identity.

कार्पोरेट ओळख याविषयी लिहा.

4. Write answer in **250 words (any two)** :

14

अडीचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

a) Discuss on the topic 'PR Plan and Situational Analysis'.

'जनसंपर्क योजना आणि प्रसंगनिष्ठ विश्लेषण' या विषयावर चर्चा करा.

b) What are the functions of Event Manager ?

इव्हेंट व्यवस्थापकाची कार्ये कोण-कोणती असतात ?

c) What is the role of PRO in crisis management ?

जनसंपर्क अधिकाऱ्याची आपत्ती व्यवस्थापनेतील भूमिका काय असते ?

5. Write answer in **500 words (any one)** :

14

पाचशे शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

a) Write an essay on the topic 'Corporate culture and social responsibility.'

'कार्पोरेट संस्कृती आणि सामाजिक जबाबदारी' या विषयावर निबंध लिहा.

b) Define crisis and state the importance public relations in crisis management.

आपत्तीची व्याख्या करा आणि जनसंपर्काची आपत्ती व्यवस्थापनातील महत्त्व सांगा.

SLR-X – 34

Seat
No.

**M.A. (Mass Communication) (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2016
ONLINE JOURNALISM (Paper – IV)**

Time : 2½ Hours

Total. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*

सर्व प्रश्न आवश्यक.

2) *Figures to the right indicates full marks.*

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

1. Choose the correct alternative.

14

योग्य पर्याय निवडा :

1) With the help of TCP/IP, the internet firstly used in

- a) January 1983   b) January 1982   c) January 1984   d) None of these

टी सी पी/आय पी च्या मदतीने प्रथम इंटरनेटचा वापर _____ मध्ये झाला.

- a) जानेवारी 1983   b) जानेवारी 1982   c) जानेवारी 1984   d) यापैकी नाही

2) Mobile is used as

- a) Multimedia   b) Media convergence
c) Modem   d) None of these

मोबाईलचा वापर _____ म्हणून होतो.

- a) बहुमाध्यम   b) माध्यम एकात्मिकरण
c) मोडेम   d) यापैकी नाही

3) The first web page is created by

- a) William Gibson   b) Vinton Serf
c) Tim-Berners-Lee   d) None of these

_____ यांनी पहिले वेब पेज तयार केले.

- a) विल्यम गिबसन   b) व्हिन्टॉन सर्फ   c) टिम-बर्नर्स-ली   d) यापैकी नाही

4) Who coined the term 'surfing the net' ?

- a) Ted Nelson   b) Jean Armour   c) Vinton Serf   d) William Gibson

'सर्फिंग द नेट' ही संज्ञा कोणी प्रचलित केली ?

- a) टेड नेल्सन   b) जीन आर्मर   c) व्हिन्टॉन सर्फ   d) विल्यम गिबसन

P.T.O.

5) Govt. of India announced the broad band policy in

- a) 2005   b) 2004   c) 2003   d) 2006

भारत सरकारने _____ मध्ये ब्रॉडबँड धोरण घोषित केले.

- a) 2005   b) 2004   c) 2003   d) 2006

6) LAN means

- a) Local Area Networking   b) Local Advanced Network
c) Local Access Network   d) None of these

लॅन म्हणजे

- a) लोकल एरिया नेटवर्किंग   b) लोकल अॅडव्हॉन्सड नेटवर्क
c) लोकल अॅक्सेस नेटवर्क   d) यापैकी नाही

7) The term web 2.0 was coined by

- a) Evan Williams   b) Darcy Dinuecy
c) Vinton Serf   d) William Gibson

‘वेब 2.0’ ही संज्ञा _____ यांनी प्रचलित केली.

- a) इव्हॉन विल्यम्स   b) डार्सी डायनुसी
c) व्हिन्टॉन सर्फ   d) विल्यम गिबसन

8) _____ is the main feature of web portal.

- a) Search Engine   b) Entertainment   c) Advertisement   d) None of these

वेब पोर्टलचे मुख्य वैशिष्ट्य _____ हे आहे.

- a) सर्च इंजिन   b) मनोरंजन   c) जाहिरात   d) यापैकी नाही

9) Peter Merholz used the term

- a) Blog   b) Cyber space   c) Hypertext   d) None of these

पीटर मरहोल्स ने _____ या संज्ञेचा वापर केला.

- a) ब्लॉग   b) सायबर स्पेस   c) हायपरटेक्स्ट   d) यापैकी नाही

10) MSN, i Google, Netvibes are

- a) Websites   b) Public web portals
c) Private web portals   d) None of these

एमएसएन, आय गुगल, नेटव्हाईब्स या _____ आहेत.

- a) वेबसाईट्स   b) सार्वजनिक वेब पोर्टल्स
c) खाजगी वेब पोर्टल्स   d) यापैकी नाही

- 11) Internet society task force is formed in
a) 1999   b) 1998   c) 1997   d) 1996
इंटरनेट सोसायटी कृती दलाची स्थापना _____ मध्ये झाली.
a) 1999   b) 1998   c) 1997   d) 1996
- 12) Standard size of online advertising Banner is
a) 728 × 90   b) 468 × 60   c) 234 × 60   d) 125 × 125
ऑनलाईन अॅडव्हर्टायझिंग बॅनरचे प्रमाणित आकारमान _____ हे आहे.
a) 728 × 90   b) 468 × 60   c) 234 × 60   d) 125 × 125
- 13) The first social network site launched in
a) 1996   b) 1997   c) 1998   d) 1999
पहिली सामाजिक नेटवर्क साईट _____ मध्ये सुरु झाली.
a) 1996   b) 1997   c) 1998   d) 1999
- 14) The internet edition of 'Indian Express' is launched in
a) 1994   b) 1995   c) 1998   d) 1997
'इंडियन एक्सप्रेस' ची इंटरनेट आवृत्ती _____ मध्ये निघाली.
a) 1994   b) 1995   c) 1998   d) 1997

2. Write short notes (**any four**) :

12

टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- 1) E-mail.
ई-मेल.
- 2) Web 2.0.
वेब 2.0.
- 3) Graphics.
ग्राफिक्स.
- 4) Cyber crimes.
सायबर गुन्हे.
- 5) Optical fibre.
ऑप्टिकल फायबर.

3. Write the answers in **150 words (any four)** : **16**
 पुढील प्रश्नांची उत्तरे **150** शब्दात लिहा (कोणतेही चार) :
- 1) Write the brief history of Internet.
इंटरनेटचा थोडक्यात इतिहास लिहा.
  - 2) Define and discuss connectivity.
जोडणीची व्याख्या करून चर्चा करा.
  - 3) Describe any five latest terms related to online Journalism.
ऑनलाईन पत्रकारितेशी संबंधित कोणत्याही पाच आधुनिक संज्ञांचे वर्णन करा.
  - 4) Write in detail about the reporting for the web media.
वेब माध्यमासाठी वृत्तसंकलन कसे केले जाते ते सविस्तर लिहा.
  - 5) State the difference between web sites and web portals.
वेब साइट्स आणि वेब पोर्टल्स यातील फरक स्पष्ट करा.
4. Write the answers in **250 words (any two)** : **14**
 पुढील प्रश्नांची उत्तरे **250** शब्दात लिहा (कोणतेही दोन) :
- 1) Define the term 'convergence' and state how it is useful in media ?
'कॉन्व्हर्जन्स' ची व्याख्या करा आणि माध्यमामध्ये तिचा उपयोग कसा होतो ते सांगा ?
  - 2) What is web master ? How he is involved in web authoring programmes ?
वेबमास्टर म्हणजे काय ? वेब ऑथरिंग कार्यक्रमांमध्ये तो कसा सहभागी असतो ते सांगा ?
  - 3) State the benefits of online Journalism.
ऑनलाईन पत्रकारितेचे फायदे विशद करा.
5. Write the answer in **500 words** : **14**
 पुढील प्रश्नाचे उत्तरे **500** शब्दात लिहा :
 Write in detail about 'online Advertising'.
 'ऑनलाईन जाहिराती' बाबत सविस्तर लिहा.
- OR/किंवा**
- Write an essay on 'multimedia'.
 'बहुमाध्यम' यावर निबंध लिहा.
-